

No Φ.092.22/2216

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΙΑΜΠΕΡΗ & ΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Αρ. Προσφυγής 18312/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

8 Οκτωβρίου 2020

Αυτή η απόφαση θα γίνει οριστική υπό τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
RÉPUBLIQUE HELLÉNIQUE, MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, SERVICE DE TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION SERVICE

Στην υπόθεση Λιαμπέρη και άλλοι κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Ksenija Turković, Πρόεδρο,

Krzysztof Wojtyczek,

Λίνο- Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Aleš Pejchal,

Père Pastor Vilanova,

Jovan Ilienvski

Raffaele Sabato, Δικαστές

Και από τον Abel Campos, αναπληρωτή γραμματέα του τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε επιτροπή την 1η Σεπτεμβρίου 2020, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αριθ. 18312/12) που στρέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και της οποίας τρεις υπήκοοι αυτού του Κράτους, ο Κος Γρηγόριος Λιαμπέρης, η Κα Κυριάκη Λιαμπέρη και η Κα Παναγιώτα Λιαμπέρη («**οι προσφεύγοντες**»), προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στις 26 Μαρτίου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον Κο Ι. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ, Δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η ελληνική κυβέρνηση («**η Κυβέρνηση**») εκπροσωπήθηκε από την πληρεξουσία της, Κα Σ. Παπαϊωάννου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονταν για παραβίαση του δικαιώματός τους για σεβασμό των περιουσιακών τους στοιχείων λόγω της εφαρμογής από τα εθνικά δικαστήρια, ιδίως, των διατάξεων του άρθρου 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους για την κατάσταση ενός μοναχού ο οποίος, κατά

No Φ.092.22/2216

την ημερομηνία του θανάτου του, είχε εγκαταλείψει η μονή του, αντί των διατάξεων του Αστικού Κώδικα που εφαρμόζονται σε θέματα διαδοχής.

4. Την 19η Σεπτεμβρίου 2018, οι αιτιάσεις αναφορικά με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης, κοινοποιήθηκαν στην κυβέρνηση και η προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη για τα υπόλοιπα, σύμφωνα με το άρθρο 54, παράγραφος 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ι. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν το 1952, το 1966 και το 1953 αντίστοιχα και κατοικούν στην Αθήνα.

6. Την 2α Μαΐου 1934, ο Ιωάννης Β., κάτοικος Πειραιά τουλάχιστον από το 1921, απέκτησε με συμβολαιογραφική πράξη, από την αδερφή του Κ.Κ., ένα οικόπεδο 120,65 τετραγωνικών μέτρων στο οποίο ανεγέρθη μία μονώροφη κατοικία, που βρίσκεται στο Πειραιά, σ' ένα συγκρότημα κατοικιών για πρόσφυγες εκείνη την εποχή. Το οικόπεδο είχε παραχωρηθεί στη Κ.Κ. από τον Υπουργείο Πρόνοιας το 1929. Ο Ιωάννης Β. άλλαξε τη διαρρύθμιση του σπιτιού εκεί, όπου έζησε μόνιμα, μέχρι το θάνατό του, με την άλλη αδερφή του, την Φ. Κ.

7. Ένα έγγραφο που σύνταξε ο Νομάρχης της Αττικής το 1936 διευκρίνιζε ότι ο Ιωάννης Β ήταν πρόσφυγας από την Ανατολική Θράκη (περιοχή που ήταν μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εκείνη την εποχή, η οποία πέρασε στην Ελλάδα το 1921 κατά τη διάρκεια του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1920-1922) και είχε αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις σε θέματα της Συνθήκης της Λωζάννης του 1923.

8. Ο Ιωάννης Β., ο οποίος απεβίωσε το 1938, μεταβίβασε το ακίνητο με διαθήκη στην αδερφή του Φ.Κ., η οποία το κατείχε και έζησε στο σπίτι μέχρι το τέλος της ζωής της το 1979. Η Φ.Κ. μεταβίβασε, με

No Φ.092.22/2216

τη σειρά της το οικόπεδο, καθώς και τη μονώροφη κατοικία, στην οποία είχε προσθέσει έναν όροφο, στον ανιψιό της, τον Θ. Λιαμπέρη, τον πατέρα των προσφευγόντων. Μετά το θάνατο του Θ. Λιαμπέρη το 1996, οι προσφεύγοντες τον διαδέχτηκαν ως μοναδικοί κληρονόμοι. Την 2α Μαρτίου 2001, πούλησαν (στην τιμή των 352.164,00 Ευρώ) το ακίνητο στους Χ.Τ. και Α.Σ., οι οποίοι κατεδάφισαν το υπάρχον σπίτι για να χτίσουν τη δική τους κατοικία. Ενώπιον του Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες παρέχουν αντίγραφο της πράξης πώλησης και των ανωτέρω ειρημένων διαθηκών.

9. Στη συνέχεια, η Μονή Μεγίστης Λαύρας (η Μεγίστη Λαύρα) του Αγίου Αθανασίου του Αγίου Όρους (το μεγαλύτερο μοναστικό ίδρυμα στην Ελλάδα, εφεξής "η μονή") προσέφυγε στο Πρωτοδικείο Πειραιώς την 9η Σεπτεμβρίου 2002, με αίτηση προσωρινών μέτρων και την 21η Δεκεμβρίου 2002, με αγωγή εναντίον των αγοραστών Χ.Τ. και Α.Σ. με σκοπό να αναγνωριστεί ως ιδιοκτήτης του ανωτέρω ειρημένου ακινήτου. Στο πλαίσιο των διαδικασιών που ξεκίνησαν με αυτόν τον τρόπο, η μονή υποστήριζε ότι ο Ιωάννης Β. ονομαζόταν στη πραγματικότητα Αλέξανδρος Β., και πριν το 1921, ήταν μέλος του προσωπικού των μοναχών της. Συνεπώς, η μονή θεωρούσε ότι η κληρονομιά του αποθανόντος έπρεπε να του επιστραφεί αυτοδίκαια, ανεξάρτητα από τη θέληση του τελευταίου, διότι, σύμφωνα με αυτό, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, κάθε κληρονομιά που αποκτήθηκε από έναν μοναχό μετά τη μοναστική του κουρά πρέπει να επιστραφεί στη μονή εφόσον αυτή δεν είχε απαλλάξει τον ενδιαφερόμενο από τις εντολές.

10. Σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, το καθεστώς ιδιοκτησίας του ακινήτου τους δεν αμφισβητήθηκε ποτέ μέχρι τις 21 Δεκεμβρίου 2002 και η μονή δεν είχε καταχωρίσει την αξίωση της στο ακίνητο ούτε στο υποθηκοφυλακείο ούτε στο κτηματολόγιο.

11. Την 4η Μαρτίου 2003, τρία πρόσωπα, στενοί συγγενείς του Κ.Κ., η μία από τις αδελφές του Ιωάννη Β., άσκησαν αγωγή για την αναγνώριση τους ως συνιδιοκτήτες (με τους πρόσφυγες) του επίδικου

No Φ.092.22/2216

ακινήτου. Στο πλαίσιο αυτής της αγωγής, υποστήριζαν ότι η διαθήκη του Ιωάννη Β., με την οποία ο τελευταίος είχε κληροδοτήσει το ακίνητο του στην αδερφή του, Φ.Κ., ήταν πλαστή και συνεπώς διακινδύνευε την ακύρωση. Διαμαρτύρονταν ότι η μεταβίβαση της ιδιοκτησίας (κυριότητας) του ακινήτου στους Χ.Τ. και Α.Σ. ήταν επίσης άκυρη. Παράλληλα, αυτά τα πρόσωπα κατέθεσαν καταγγελία εναντίον των προσφευγόντων, ως αποτέλεσμα της οποίας οι τελευταίοι παραπέμφθηκαν στο Ποινικό Εφετείο Πειραιά για την κατηγορία της πλαστογραφίας και της χρήσης πλαστογραφίας, πριν αθωωθούν, από το δικαστήριο αυτό, με απόφαση αριθ. 120/2011, της 16ης Μαρτίου 2010.

Α. Η απόφαση του Πρωτοδικείου Πειραιά

12. Στις 8 Δεκεμβρίου 2006, το Πρωτοδικείο Πειραιώς (απόφαση αριθ. 5950/2006) δικαίωσε τη μονή: Την αναγνώρισε ως ιδιοκτήτρια του ακινήτου και διέταξε τους Χ.Τ. και Α.Σ. να επιστρέψουν το εν λόγω ακίνητο.

13. Για να αποφασίσει έτσι, το δικαστήριο επεσήμανε τα εξής: Ο Αλέξανδρος Β. εισήλθε στη μονή το 1900, είχε λάβει τη μοναστική κουρά το 1902 και είχε πάρει το όνομα του Ιωάννη. Έμεινε στη μονή μέχρι το 1921 και μετά την εγκατέλειψε με "μη νόμιμο" τρόπο και είχε εγκατασταθεί στο Πειραιά. Το 1934, είχε αποκτήσει το επίδικο ακίνητο από την αδερφή του Κ.Κ. Εγγράφηκε στο μητρώο του Δημαρχείου Πειραιά δηλώνοντας ότι ήταν μοναχός, ενώ συνέχισε να είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο της μονής μέχρι την ημερομηνία του θανάτου του, το 1938. Δεδομένου ότι δεν είχε απαλλαγεί ποτέ από εντολές από η μονή και είχε διατηρήσει την ιδιότητα του ως μοναχός, εξακολουθούσε να υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 101 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, που διέπει τη διαδοχή των μοναχών, κατ'εφαρμογή των οποίων η περιουσία που είχε αποκτήσει μετά τη μοναστική κουρά είχε μεταβιβαστεί στη μονή, χωρίς να απαιτείται η αποδοχή της κληρονομιάς και η μεταγραφή

No Φ.092.22/2216

της, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η μεταβίβαση είχε λάβει χώρα πριν από την έναρξη ισχύος του Αστικού Κώδικα. Το δικαστήριο επεσήμανε επίσης, αφενός, ότι η μονή είχε εξουσιοδοτήσει έναν τρίτο, το 1954, για την ανάκτηση των έγγων φόρων που κατέβαλε η αδελφή του Ιωάννη Β., και, αφετέρου, ότι είχε πρότεινε στον Θ. Λιαμπέρη, το 1961, να αγοράσει το ακίνητο.

14. Το δικαστήριο έκρινε ότι, κατά την ημερομηνία πώλησης του επίδικου ακινήτου, οι προσφεύγοντες δεν είχαν ακόμη την κυριότητα, και επομένως, δεν μπορούσαν να το μεταβιβάσουν. Σχετικά με τους αγοραστές του ακινήτου, έκρινε ότι δεν είχε σημασία αν γνώριζαν ή όχι κατάσταση: Έκρινε ότι δεν είχαν αποκτήσει ποτέ την κυριότητα του ακινήτου και ότι οι πωλητές ήταν υποχρεωμένοι να τους αποζημιώσουν.

15. Επιπλέον, το δικαστήριο αποφάσισε να μην εξετάσει το ζήτημα αν η διαθήκη ήταν πλαστή διότι, κατά τη γνώμη του, το ερώτημα αυτό δεν θα μπορούσε, στην προκειμένη περίπτωση, να έχει νόμιμες συνέπειες: Για το δικαστήριο, όπως η μονή είναι ο κληρονόμος του Ιωάννη Β., το θέμα της πλαστογραφίας, το οποίο εκκρεμούσε ενώπιον του ποινικού Εφετείου, δεν είχε καμία επίπτωση.

16. Τέλος, το δικαστήριο διέταξε τους προσφεύγοντες να αποζημιώσουν τους αγοραστές για την τιμή πώλησης, και έτσι καθένας από αυτούς να επιστρέψει στους Χ.Τ. και Α.Σ., αντίστοιχα, το ποσό των 82.205,88 Ευρώ και το ποσό των 41.227,35 Ευρώ, συν τους νόμιμους τόκους. Διέταξε επίσης τους προσφεύγοντες να καταβάλουν τα νομικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι δύο αγοραστές, ύψους 15.000,00 Ευρώ.

Β. Η απόφαση του Εφετείου Πειραιά

17. Την 15η Μαρτίου 2007 και την 7η Ιουνίου 2007 αντίστοιχα, οι Χ.Τ. και Α.Σ, αφενός, και οι προσφεύγοντες, αφετέρου, άσκησαν έφεση κατά της ανωτέρω ειρημένης απόφασης ενώπιον του Εφετείου Πειραιά. Οι στενοί συγγενείς του Κ. Κ., αδελφή του Ιωάννη Β., άσκησαν επίσης έφεση. Οι προσφεύγοντες άσκησαν επίσης τρίτη

No Φ.092.22/2216

παρέμβαση για να υποστηρίξουν την έφεση των Χ.Τ. και Α.Σ., με την οποία υποστήριζαν ότι ο Ιωάννης Β. δεν ήταν ποτέ μοναχός στη Μονή Μεγίστης Λαύρας.

18. Στις 15 Φεβρουαρίου 2008, το Εφετείο επικύρωσε τη προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση αριθ. 1052/2007). Έκρινε ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν υπέπεσε σε σφάλμα ούτε κατά την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων ούτε στην ερμηνεία και την εφαρμογή του σχετικού εσωτερικού δικαίου, αλλά επεσήμανε ότι ο Ιωάννης Β. είχε εγκαταλείψει τη μονή το 1921 με την άδεια της τελευταίας. Επιπλέον, έκρινε ότι, παρά το γεγονός ότι οι εφεσιβάλλοντες δεν είχαν εγείρει το θέμα χρησικτησίας συγκεκριμένα, η Φ.Κ. και οι κληρονόμοι της δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν το επίμαχο ακίνητο μέσω αυτής της διάταξης, διότι δεν μπορούσε να γίνει επίκληση αυτής όσο αφορά τα οικόπεδα των μονών (άρθρα 4 και 23 του νόμου αριθ. 1539/1938 και άρθρο 21 του διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926). Παραδέχθηκε ότι η μονή είχε επιτρέψει στην Φ.Κ. να κατοικήσει στο σπίτι ακόμη και μετά το θάνατο του Ιωάννη Β. και ότι το 1961 είχε προτείνει στον Θ. Λιαμπέρη να αγοράσει το ακίνητο από τη μονή. Τέλος, το Εφετείο απέρριψε σιωπηρά ένα από τα μέσα των προσφευγόντων, που απορρέει από την κατάχρηση δικαιώματος (άρθρο 281 του Αστικού Κώδικα).

Γ. Η απόφαση του Αρείου Πάγου

19. Στις 18 Μαρτίου 2008, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στον Άρειο Πάγο.. Στο πλαίσιο της προσφυγής τους, ισχυρίζονταν, μεταξύ άλλων, παραβίαση του δικαιώματός τους στο σεβασμό των περιουσιακών τους στοιχείων (άρθρο 17 του Συντάγματος και άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης) και παραβίαση του άρθρου 14 της Σύμβασης. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονταν για τον τρόπο με τον οποίο το Εφετείο είχε λάβει υπόψη ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία. Επικαλούμενοι, από την άποψη, το άρθρο 559,

No Φ.092.22/2216

παράγραφος 8 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (σχετικά με τη συνεκτίμηση ενός γεγονότος που δεν είχε τεθεί και είχε αποφασιστικό αντίκτυπο στην έκβαση της διαδικασίας) για υποστήριξη ενός από τους λόγους αναιρέσεως, κατήγγειλαν το Εφετείο ότι επιβεβαίωσε ότι ο Ιωάννης Β. είχε εγκαταλείψει τη μονή με την άδεια αυτής.

20. Με απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, επικυρωμένη ακριβής στις 23 Νοεμβρίου 2011, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης.

21. Ερμηνεύοντας το άρθρο 101 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, ο Άρειος Πάγος τόνισε ότι το Αστικό Δίκαιο διέπει τις κληρονομικές διαδοχές των μοναχών που είχαν εγκαταλείψει οριστικά τη μονή, είτε επειδή είχαν απαλλαγεί από εντολές από τη μονή, προκειμένου να μπορούν ζουν έξω από αυτή ως διάκονοι, ιερείς, ιεροκήρυκες ή καθηγητές θεολογίας, είτε επειδή είχαν καθαιρεθεί. Διευκρίνισε ότι, σε παρόμοιες περιπτώσεις, το Αστικό Δίκαιο εφαρμόζεται μόνο στην κληρονομιά που ο μοναχός είχε αποκτήσει μετά την έξοδο από τη μονή. Υπογράμμισε ότι δεν εφαρμόζεται, αντιθέτως, στην κληρονομιά των μοναχών που είχαν εγκαταλείψει τη μονή, όχι με «νόμιμο» τρόπο, αλλά με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με τον εσωτερικό κανονισμό των εντολών. Πρόσθεσε ότι, σε αυτήν την περίπτωση, ακόμη και αν η κληρονομιά είχε αποκτηθεί εκτός του Αγίου Όρους, διέπετο από το άρθρο 101 της προαναφερθείσας χάρτας. Έτσι, έκρινε ότι αυτή η διάταξη, εμποδίζοντας τον μοναχό που είχε φύγει με τρόπο που δεν ήταν σύμφωνος με τον εσωτερικό κανονισμό των εντολών και οριστικά τη μονή προκειμένου να ζήσει όπως οποιοδήποτε άλλο άτομο, να αποκτήσει περιουσιακά στοιχεία και να ζήσει ελεύθερα, ήταν αντίθετη με τα άρθρα 5, παράγραφος 1 (ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας) και 17 (προστασία της ιδιοκτησίας) του Συντάγματος, καθώς και το άρθρο 8 της Σύμβασης και με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 της Σύμβασης. Σημείωσε επιπλέον ότι προκύπτει από το άρθρο 96 του εν λόγω χάρτη ότι, εάν επιτρεπόταν

No Φ.092.22/2216

σε μοναχό να εγκαταλείψει το Άγιο Όρος (πράγμα που σήμαινε ότι συνέχιζε να ζει σύμφωνα με τους μοναστικούς κανόνες και ότι η έξοδος του από η μονή δεν ήταν οριστική έξοδος), το άρθρο 101, εδάφια 2 και 3 του ίδιου χάρτη εφαρμοζόταν και η κληρονομιά αυτού του μοναχού επέστρεφε στη μονή, ανεξάρτητα από τον τόπο θανάτου του ενδιαφερόμενου.

22. Όσον αφορά τον λόγο που απορρέει από το άρθρο 559, παράγραφος 8 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι το ζήτημα της ύπαρξης της εν λόγω άδειας δεν ήταν «καθοριστικό» γεγονός κατά την έννοια του παρόντος άρθρου ώστε η μονή να πρέπει να παρέχει την απόδειξη.

23. Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι το άρθρο 21 του διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926 (του οποίου το πεδίο εφαρμογής επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει τα περιουσιακά στοιχεία των μονών) δεν ήταν αντίθετο με το άρθρο 14 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1: Διευκρίνισε ότι αυτή η διάταξη είχε υιοθετηθεί επειδή η ακίνητη περιουσία αποτελούσε πάντα αντικείμενο σφετερισμού από ιδιώτες με κακή πίστη και αποτελούσε για αυτούς πηγή αδικαιολόγητου πλουτισμού.

24. Τέλος, αναφερόμενος στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η αγωγή για αξίωση ιδιοκτησίας που άσκησε η μονή δεν συνιστά κατάχρηση δικαιώματος και, άρα, δεν παραβίασε το άρθρο 281 του Αστικού Κώδικα.

Δ. Η διαδικασία που εισήγαγαν οι αγοραστές του επίδικου ακινήτου κατά των προσφευγουσών και η εκτέλεση των αποφάσεων του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και του Εφετίου

25. Στις 8 Ιουλίου 2003, οι Χ.Τ. και Α.Σ. άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου του Πειραιά αγωγή με την οποία ζητούσαν από το δικαστήριο την έκδοση εντολής που θα τους επέτρεπε την προσημείωση υποθήκης σε ολόκληρη την ακίνητη περιουσία των προσφευγόντων (ύψους 500.000,00 Ευρώ για Χ.Τ. και 250.000,00

No Φ.092.22/2216

για Α.Σ). Με απόφαση (αριθ. 9114/2003) της 31ης Δεκεμβρίου 2003, το δικαστήριο δέχθηκε την αγωγή.

26. Στις 28 Φεβρουαρίου 2008, μετά την υιοθεσία της απόφασης του αρ. 1052/2007 από το Εφετείο (βλέπε παράγραφο 18 ανωτέρω), οι Χ.Τ. και Α.Σ. είχαν μετατρέψει την προσημείωση υποθήκης σε υποθήκη.

27. Την 24η Ιουνίου 2008, οι Χ.Τ. και Α.Σ. ζήτησαν από το Πρωτοδικείο Πειραιώς να εκδώσει εντολή πληρωμής εναντίον των προσφευγόντων αναφορικά με το κόστος της προσημείωσης υποθήκης και της υποθήκης. Στις 16 Ιουλίου 2008, το δικαστήριο δέχθηκε το αίτημα και διέταξε τους προσφεύγοντες να πληρώσουν διάφορα ποσά συν τους νόμιμους τόκους (εντολή αρ. 1253/2008)

28. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2008, οι Χ.Τ. και Α.Σ. ζήτησαν εκ νέου από το Πρωτοδικείο Πειραιώς να εκδώσει εντολή πληρωμής εναντίον των προσφευγουσών, αυτή τη φορά σχετικά με τα ποσά που επιδίκασε το ίδιο δικαστήριο στην απόφαση του αρ. 5950/2006. Με εντολή πληρωμής αριθ. 811/2008 της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο διέταξε τον καθένα από τους προσφεύγοντες να καταβάλει το ποσό των 82.205,88 Ευρώ, συν τους τόκους, στον Χ.Τ. και το ποσό των 41.227, 35 Ευρώ, συν τους τόκους στον Α.Σ., καθώς και 3.400,00 Ευρώ ως δικαστικά έξοδα.

29. Στις 16 Μαρτίου και στις 28 Απριλίου 2009, δύο αγωγές για προσωρινά μέτρα που υπέβαλαν οι προσφεύγοντες ενόψει της αναστολής της εκτέλεσης των εντολών πληρωμής αριθ. 811/2008 και 1253/2008 απορρίφθηκαν, αντίστοιχα, από το Πρωτοδικείο Πειραιώς και από τον Ειρηνοδίκη Πειραιώς.

30. Στις 5 Ιουνίου 2009, οι Χ.Τ. και η Α.Σ. προέβησαν στη κατάσχεση δύο διαμερισμάτων που ανήκαν στην προσφεύγουσα Κυριακή Λιαμπέρη με σκοπό τον πλειστηριασμό για την πληρωμή των απαιτήσεων τους, των οποίων το ποσό ανήρχετο σε 218.379,74 Ευρώ. Στις 11 Νοεμβρίου 2009, αυτή η προσφεύγουσα τους πλήρωσε το ποσό των 18.000,00 Ευρώ σε αντάλλαγμα για την αναβολή της

No Φ.092.22/2216

πώλησης σε πλειστηριασμό. Στις 2 Μαρτίου 2011, ένα από τα δύο διαμερίσματα πουλήθηκε σε πλειστηριασμό για το ποσό των 74.002,00 Ευρώ. Στις 27 Ιουλίου 2016, η πώληση του δεύτερου διαμερίσματος απέφερε στους Χ.Τ. και Α.Σ. το ποσό των 184.005,00 Ευρώ.

31. Ομοίως, στις 16 Ιουνίου 2009, κατ' εφαρμογή των ανωτέρω ειρημένων αποφάσεων πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, των αποφάσεων δευτεροβάθμιου δικαστηρίου και εντολών πληρωμής, οι Χ.Τ. και Α.Σ. έλαβαν από την προσφεύγοντα Γρηγόριο Λιαμπέρη την καταβολή του συνολικού ποσού των 228.794,43 Ευρώ.

32. Κατά τον ίδιο τρόπο, στις 17 Ιουνίου 2009, οι Χ.Τ. και Α.Σ., προέβησαν στην κατάσχεση ενός διαμερίσματος και ενός χώρου στάθμευσης που ανήκαν στη προσφεύγουσα Παναγιώτα Λιαμπέρη με σκοπό τον πλειστηριασμό για την πληρωμή των απαιτήσεων τους, των οποίων το ποσό ανήρχετο σε 214.206,85 Ευρώ. Ο πλειστηριασμός ο οποίος πραγματοποιήθηκε στις 15 Μαρτίου 2010, τους απέφερε το ποσό των 80.100,00 Ευρώ.

II ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

33. Το άρθρο 105 του Ελληνικού Συντάγματος ορίζει τα εξής:

" 1. Η χερσόνησος του 'Αθω, από τη Μεγάλη Βίγλα και πέρα, η οποία αποτελεί την περιοχή του Αγίου Όρους, είναι, σύμφωνα με το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του, αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού Κράτους, του οποίου η κυριαρχία πάνω σ' αυτό παραμένει άθικτη. Από πνευματική άποψη το Άγιο Όρος διατελεί υπό την άμεση δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Όλοι όσοι μονάζουν σ' αυτό αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια μόλις προσληφθούν ως δόκιμοι ή μοναχοί, χωρίς άλλη διατύπωση.

2. Το 'Άγιο Όρος διοικείται, σύμφωνα με το καθεστώς του, από τις είκοσι Ιερές Μονές του, μεταξύ των οποίων είναι κατανεμημένη ολόκληρη η χερσόνησος του 'Αθω, το έδαφος της οποίας είναι αναπαλλοτρίωτο. Η διοίκησή του ασκείται από αντιπροσώπους των Ιερών Μονών, οι οποίοι αποτελούν την Ιερή Κοινότητα. Δεν επιτρέπεται καμία απολύτως

No Φ.092.22/2216

μεταβολή στο διοικητικό σύστημα ή στον αριθμό των Μονών του Αγίου Όρους, ούτε στην ιεραρχική τάξη και τη θέση τους προς τα υποτελή τους εξαρτήματα. Απαγορεύεται να εγκαταβιώνουν στο Άγιο Όρος ετερόδοξοι ή σχισματικοί.

3. Ο λεπτομερής καθορισμός των αγιορειτικών καθεστώτων και του τρόπου της λειτουργίας τους γίνεται από τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους, τον οποίο, με σύμπραξη του αντιπροσώπου του Κράτους, συντάσσουν και ψηφίζουν οι είκοσι Ιερές Μονές και τον επικυρώνουν το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Βουλή των Ελλήνων.

4. Η ακριβής τήρηση των αγιορειτικών καθεστώτων τελεί ως προς το πνευματικό μέρος υπό την ανώτατη εποπτεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ως προς το διοικητικό μέρος υπό την εποπτεία του Κράτους, στο οποίο ανήκει αποκλειστικά και η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

5. Οι πιο πάνω εξουσίες του Κράτους ασκούνται από διοικητή, του οποίου τα δικαιώματα και καθήκοντα καθορίζονται με νόμο. Με νόμο επίσης καθορίζονται η δικαστική εξουσία που ασκούν οι μοναστηριακές αρχές και η Ιερή Κοινότητα, καθώς και τα τελωνειακά και φορολογικά πλεονεκτήματα του Αγίου Όρους.

34. Τα σχετικά άρθρα, στη προκειμένη περίπτωση, του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, όπως επικυρώθηκε με το νομοθετικό διάταγμα της 10ης Σεπτεμβρίου, 16/16 του 1926, έχουν ως εξής:

Άρθρο 96

" Ουδενί επιτρέπεται η εκ του Αγίου Όρους έξοδος άνευ εγγράφου αδείας της οικείας Μονής, εν ή δέον να ορίζεται ο χρόνος της απουσίας και ο λόγος αυτής. Πάσα δε άδεια απουσίας δέον να θεωρήται και υπό της Ι. Επιστασίας (...)".

Άρθρο 101, παράγραφος 2

" (...) Πάσα δεν περιουσία κρατηθείσα υπό μοναχου τινός μετά την κουράν του περιέρχεται εις την οικείαν αυτού Μονήν οπουδήποτε και αν ήθελεν αποβιώση ούτος άνευ απολυτηρίου της Μονής του (...)".

Άρθρο 103

" Εάν τις μοναχός θελήση ν' αποχωρήση της Ιεράς Μετανοίας δικαιούται να ζητήσει παρ' αυτής απολυτήριο. Η δε Μονή αυτού χορηγεί τοιούτον εις αυτόν εφ' όσον υπάρχουντες αποχρώντες λόγοι αποχωρήσεως.

No Φ.092.22/2216

Άρθρο 181

" Πάσα η ακίνητος περιουσία των Ιερών Μονών είναι απολύτως αναπαλλοτρίωτος (..)".

35. Σύμφωνα με τη Κυβέρνηση, το άρθρο 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, το οποίο διέπει το ζήτημα της διαδοχής των μοναχών, τυγχάνει, δυνάμει του άρθρου 150 § 3 του Συντάγματος, υψηλότερης επίσημης σειράς σε σχέση με το νόμο και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με νόμο (απόφαση αριθ. 401/1959 του Αρείου Πάγου). Σύμφωνα με τη Κυβέρνηση, το άρθρο αυτό είναι σύμφωνο με το σύνολο των ιερών κανόνων και παραδόσεων της Ορθόδοξης Εκκλησίας, οι οποίοι έχουν ανώτερη δύναμη από το νόμο (άρθρο 3 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με το άρθρο 188 του εν λόγω χάρτη, που ορίζει ότι ο τελευταίος προέρχεται από "αυτοκρατορικά και επίσημα χρυσόβουλα, πατριαρχικούς σιγίλλους, από φερμάνια του Σουλτάνου, τους ισχύοντες γενικούς κανονισμούς και πολύ παλιά μοναστικά καταστατικά και ιδρύματα").

36. Επιπλέον, το άρθρο 94 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους προβλέπει ότι κάθε μονή διατηρεί ένα «μητρώο μοναχών» (μηχανολόγιο), το οποίο περιλαμβάνει την ένδειξη του ονόματος και του επωνύμου του μοναχού, τον τόπο γέννησής του, την ηλικία του, τις ημερομηνίες εισόδου του στη μονή και τη μοναστική του κουρά, τον εκκλησιαστικό του βαθμό και οποιαδήποτε άλλη σχετική πληροφορία.

37. Το άρθρο 21 του διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926 σχετικά με τη διοικητική απομάκρυνση οικοπέδων που ανήκουν στην Αεροπορική Άμυνα και την απαγόρευση λήψης προσωρινών μέτρων κατά του Κράτους και της Αεροπορικής Άμυνας (το πεδίο εφαρμογής του οποίου είχε επεκταθεί ώστε να περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία των μονών) ορίζει τα εξής:

"Τα δικαιώματα του Κράτους, της Αεροπορικής Άμυνας και των ιερών μονών σε ακίνητα δεν υπόκεινται στο μέλλον σε καμία διάταξη Εάν αυτή η διάταξη έχει αρχίσει να ισχύει, δεν θα έχει κανένα νομικό αποτέλεσμα

No Φ.092.22/2216

εάν μία προθεσμία τριάντα ετών δεν έχει περάσει κατά την ημερομηνία δημοσίευσης αυτού του διατάγματος."

38. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, η σύσταση της ακίνητης περιουσίας των μονών έγινε με διάφορους τρόπους απόκτησης περιουσίας, όπως η κατοχή γης ή η αυτοκρατορική ή ιδιωτική δωρεά, επίσημη ή ανεπίσημη. Ανά τους αιώνες, ωστόσο, μεγάλος αριθμός σχετικών εγγράφων, ιστορικού ή οικονομικού χαρακτήρα, έχουν ωστόσο καταστραφεί, χαθεί ή κλαπεί ως αποτέλεσμα εισβολών, επαναστατικών κινημάτων, εμφύλιων πολέμων, πυρκαγιών και φυσικών καταστροφών. Η χρησιμότητα που έχει την ίδια ισχύ με τους αρχικούς τίτλους ιδιοκτησίας, θα είχε ως αποτέλεσμα να αντικαταστήσει τους γραπτούς τίτλους ή τα τεκμήρια ιδιοκτησίας που δεν μπορούσαν να σωθούν.

39. Πρέπει να επισημανθεί ότι, με το προαναφερθέν άρθρο 21, το καθεστώς ενισχυμένης προστασίας που απολάμβανε η κρατική ακίνητη περιουσία - το οποίο εγκαθιδρύθηκε για να αποτρέψει πιθανούς σφετεριστές, οι οποίοι επικαλούνταν τη χρησιμότητα για να ιδιοποιηθούν περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν τους ανήκαν, για να επιτύχουν τους σκοπούς τους - επεκτάθηκε για πρώτη φορά δια της νομοθετικής οδού στην ακίνητη περιουσία των μονών..

40. Το άρθρο 281 του Αστικού Κώδικα, επίσης σχετικό στην παρούσα υπόθεση, έχει ως εξής:

"Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος".

41. Η Μονή Μεγίστης Λαύρας κατέχει την πρώτη θέση στην ιεραρχική κατάταξη των μονών του Αγίου Όρους. Ιδρύθηκε το 963 μ.Χ. με τη βοήθεια του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά, αυτό η μονή χρησίμευσε ως βάση για την επακόλουθη καθιέρωση του μοναχισμού του Αγίου Όρους. Είναι ένα κυρίαρχο και αυτοδιοικούμενο ίδρυμα. Αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που επιδιώκει σκοπούς γενικού συμφέροντος στην υπηρεσία της Εκκλησίας και της μοναστικής ζωής, αλλά και σκοπούς

No Φ.092.22/2216

φιλανθρωπίας και κοινής ωφελείας (γνωμοδότηση αριθ. 757/1974 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, παράγραφος 3).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Θ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡ. 1 ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

42. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται για την εφαρμογή που έγινε, εν προκειμένω, από τα ελληνικά δικαστήρια, του άρθρου 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους αντί των διατάξεων του Αστικού Δικαίου που εφαρμόζονται σε θέματα κληρονομιάς, η οποία, σύμφωνα με αυτούς, κατέληξε στην αδυναμία απόδειξης, παρά την ύπαρξη νόμιμα αποδεδειγμένων πράξεων μεταβίβασης ιδιοκτησίας, ότι οι ίδιοι και πριν από αυτούς οι προκάτοχοί τους είχαν καταλάβει αδιάκοπα την επίμαχη γη για περίοδο περίπου εβδομήντα ετών έως την ημερομηνία άσκησης της αγωγής της μονής στη δικαιοσύνη. Επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης. Αυτά τα άρθρα έχουν ως εξής:

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1

" Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύ Νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων".

Άρθρο 14 της Σύμβασης

"Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει (...) δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως (...) θρησκείας, (...) ή άλλης καταστάσεως".

No Φ.092.22/2216

A. Επί του παραδεκτού

43. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει τη προσφυγή λόγω έλλειψης ιδιότητας θύματος των προσφευγόντων καθώς και για την ασυμβατότητα καθ' ύλην αρμοδιότητα της αιτίασης που τέθηκε με τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 και της Σύμβασης. Υποστηρίζει ότι η εξέταση της αιτίασης που διατυπώθηκε υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 προϋποθέτει την ύπαρξη κληρονομιάς ή ακινήτου κατά την έννοια αυτής της διάταξης. Ωστόσο, κατά τη γνώμη της Κυβέρνησης, εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να ισχυριστούν παραδεκτά παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 και του άρθρου 14 της σύμβασης, διότι, την εποχή που τα εθνικά δικαστήρια εξέτασαν το καθεστώς ιδιοκτησίας του επίμαχου ακινήτου, οι ενδιαφερόμενοι είχαν σταματήσει να είναι οι ιδιοκτήτες αυτού αφού το είχαν μεταβιβάσει σε τρίτους.

44. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, οι ενστάσεις της Κυβέρνησης συνδέονται τόσο στενά με την ουσία της αιτίασης που απορρέει από το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 1, ώστε να πρέπει να προστεθούν στην ουσία.

45. Σημειώνοντας ότι η προσφυγή δεν αντιτίθεται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

46. Το Δικαστήριο θα εξετάσει πρώτα την ύπαρξη και την αιτιολόγηση της παρέμβασης υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης, που λαμβάνεται ξεχωριστά.

1. Σχετικά με την ύπαρξη ενός «ακινήτου» και σχετικά με τον κανόνα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 της Σύμβασης που εφαρμόζεται εν προκειμένω.

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

47. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες συμμετείχαν στις εθνικές διαδικασίες όχι ως ιδιοκτήτες του επίμαχου ακινήτου, αυτό είχε ήδη μεταβιβαστεί από αυτούς, τότε, στους Χ.Τ. και Α.Σ., αλλά

No Φ.092.22/2216

ως διαδικαστικοί εγγυητές, των οποίων η ευθύνη θα είχε αναληφθεί στο πλαίσιο της νομικής σχέσης μεταξύ πωλητών και αγοραστών για ελάττωμα του ακινήτου που πωλήθηκε. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια, οι Χ.Τ. και Α.Σ. δεν είχαν κανένα "ακίνητο" επειδή οι προσφεύγοντες, που τους είχαν μεταβιβάσει το επίδικο ακίνητο, δεν ήταν ποτέ οι ιδιοκτήτες αυτού, καθώς ο κληρονόμος του Ιωάννη Β. ήταν η μονή, και αυτό από την ημερομηνία θανάτου του τελευταίου, στις 6 Απριλίου 1938. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, στην πραγματικότητα, οι προσφεύγοντες επιχειρούν να κάνουν το Δικαστήριο ένα δικαστήριο τέταρτου βαθμού υποβάλλοντας του το ζήτημα του καθεστώτος ιδιοκτησίας του επίδικου ακινήτου, το οποίο είχε ήδη υποβληθεί στα εθνικά δικαστήρια και έχουν αποφασίσει τα τελευταία με αποφάσεις που περιέχουν σαφείς και λεπτομερείς λόγους.

48. Η Κυβέρνηση επικαλείται ότι οι προσφεύγοντες ζητούν από το Δικαστήριο να εξετάσει εν συντομία τη συμβατότητα της αρχής του απαράδεκτου των δικαιωμάτων των μονών επί της γης τους, όπως ισχύει και για τις κρατικές εκτάσεις, ενώ δεν είχαν προβάλει παραδεκτά αυτή την αιτίαση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων: Διευκρινίζει συναφώς ότι το Εφετείο θεώρησε όντως ότι η Φ.Κ. και οι κληρονόμοι της δεν είχαν επικαλεστεί παραδεκτά το ζήτημα της χρησικτησίας υπέρ τους και ότι απέρριψε τον σχετικό λόγο ασαφή.

49. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει από την υπόθεση Κοσμάς και άλλοι κατά. Ελλάδα (αρ. 20086/13, παράγραφοι 70-71, 29 Ιουνίου 2017), στην οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο προσφεύγων είχε ουσιαστικό κληρονομικό συμφέρον επειδή ούτε οι αρχές ούτε η μονή αμφισβήτησαν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των διαφόρων κατόχων εγγράφων σχετικά με το δικαίωμα ιδιοκτησίας ή τις πράξεις κατοχής που είχαν πραγματοποιήσει στην επίμαχη γη. Λέει ότι, στη παρούσα υπόθεση, οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν την ύπαρξη πραγματικής και συνεχούς κατοχής του επίμαχου ακινήτου που θα τους επέτρεπε

No Φ.092.22/2216

να επικαλεστούν τη χρησικτησία. Πιο συγκεκριμένα, προσθέτει ότι η Φ.Κ. διέμενε στο σπίτι με την ανοχή της μονής. Επιβεβαιώνει επίσης ότι ο Θ. Λιαμπέρης, ο οποίος δεν είχε αποδεχθεί τη κληρονομιά της αδερφής του, Φ.Κ, διαπραγματευόταν με τη μονή για να του αγοράσουν το σπίτι. Η κυβέρνηση αναφέρει ότι είναι οι προσφεύγοντες που αποδέχθηκαν το 2000 τη διαθήκη του πατέρα τους καθώς και τη διαθήκη της Φ.Κ. προς όφελος του πατέρα τους. Προσθέτει επίσης ότι εάν ο δεύτερος προσφεύγων πλήρωσε τον φόρο ακίνητης περιουσίας για το σπίτι για τα έτη 2001 και 2002, αυτό δεν αρκεί για να συμπεράνουμε ότι είχε αποκτήσει τη κυριότητα του εν λόγω ακινήτου. Η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι η καταβολή των φόρων ακίνητης περιουσίας δεν αποτελεί επαρκές κριτήριο για την ίδρυση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας σε ένα ακίνητο πολύ περισσότερο επειδή εξαιρούνται οι μονές του Αγίου Όρους.

50. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να επικαλεστούν παραβίαση της αρχής της νομικής ασφάλειας σχετικά με την ύπαρξη δικαιωμάτων επί του ακινήτου, δεδομένου ότι, στο πλαίσιο εθνικών διαδικασιών, η γνησιότητα και η εγκυρότητα των τίτλων ιδιοκτησίας των προσφευγόντων αμφισβητήθηκαν από ορισμένους στενούς συγγενείς τους, οι οποίοι είχαν επίσης προσφύγει τόσο στα αστικά όσο και στα ποινικά δικαστήρια.

51. Τέλος, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, λόγω του ειδικού προνομιακού καθεστώτος του Αγίου Όρους, η μονή είχε εξαιρεθεί από το νόμο για την καταβολή οποιουδήποτε φόρου σχετικά με τα ακίνητα της περιουσίας και από την υποχρέωση να προβεί σε σχετική φορολογική δήλωση. Όσον αφορά την κατάρτιση, για δύο χρόνια από τον δεύτερο προσφεύγοντα, φορολογικής δήλωσης σχετικά με την ακίνητη περιουσία τους, η αποδοχή της κληρονομιάς του Θ. Λιαμπέρη με συμβολαιογραφική πράξη, η μεταγραφή της πράξης αποδοχής κληρονομιάς στο Υποθηκοφυλακείο και η πληρωμή των

No Φ.092.22/2216

φόρων μεταβίβασης, αυτές οι πράξεις δεν αρκούν για να επικαλεστούν τίτλος ιδιοκτησίας επί του εν λόγω ακινήτου.

52. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι ήταν επίσης διάδικοι στις εθνικές διαδικασίες (δίκες) και ότι αυτές είχαν άμεσο και ζημιογόνο αποτέλεσμα στην περιουσία τους, οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι είχαν μεταβιβάσει μία ιδιοκτησία που δεν τους ανήκε και ότι έπρεπε να εξοφλήσουν στους αγοραστές την τιμή πώλησης. Σύμφωνα με αυτούς, διαβεβαιώνοντας ότι δεν υπήρξε έγκυρη μεταβίβαση περιουσίας με την αιτιολογία ότι η μονή ήταν ο πραγματικός κληρονόμος του μοναχού Ιωάννη Β., η Κυβέρνηση θεωρεί την απάντηση στο ερώτημα που τίθεται δεδομένη, δηλαδή να γνωρίζει αν η μονή πρέπει να αναγνωριστεί ως κληρονόμος του ακινήτου και ως εκ τούτου ιδιοκτήτης αυτού.

53. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι το κληρονομικό τους συμφέρον βασίζεται όχι μόνο στο κληρονομικό τους δικαίωμα τους, αλλά και σε συνεχιζόμενη παρουσία για δεκαετίες, από το 1934, έτος απόκτησης του ακινήτου από τον Ιωάννη Β., το 2001, έτος πώλησης του ακινήτου. Ένα τέτοιο συμφέρον βασίζεται άλλωστε σε πράξεις αδιάλειπτης κατοχής που θα έπρεπε να θεωρηθούν επαρκείς για να τους επιτρέψουν να επικαλούνται την προστασία της Σύμβασης. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι για 67 χρόνια όλες οι οικονομικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με τη κατοχή, τη λειτουργία και τη συντήρηση της ιδιοκτησίας τις είχε αναλάβει η οικογένεια τους. Για να τεκμηριώσουν τους ισχυρισμούς τους, οι προσφεύγοντες καταθέτουν τα ακόλουθα έγγραφα:

- Βεβαίωση καταβολής φόρου καθαρισμού σπιτιού για τα έτη 1941-1942 που έχει συνταχθεί από το δημαρχείο του Πειραιά.
- Πρόσκληση του Δημόσιου Ταμείου Πειραιά, που έγινε στη Φ.Κ. και με ημερομηνία 18 Απριλίου 1959, να πληρώσει φόρο επί του εισοδήματος από την ενοικίαση του ακινήτου.

No Φ.092.22/2216

- Πρόσκληση του Δημόσιου Ταμείου Πειραιά που έγινε στη Φ.Κ. και με ημερομηνία 4 Αυγούστου 1959, για να πληρώσει ενοριακή εισφορά για τα έτη 1957-1958.
 - Πρόσκληση του Δημόσιου Ταμείου Πειραιά που έγινε στη Φ.Κ. και με ημερομηνία 14 Νοεμβρίου 1959, για να πληρώσει ενοριακή εισφορά για τα έτη 1957-1959.
 - Πρόσκληση του Δημόσιου Ταμείου Πειραιά, στη Φ.Κ. και με ημερομηνία 30 Μαρτίου 1960, για να πληρώσει φόρο επί του εισοδήματος από την ενοικίαση του ακινήτου.
 - Βεβαιώσεις πληρωμής φόρου εισοδήματος για τα έτη 1961 και 1962 από την ενοικίαση του ακινήτου, με ημερομηνία αντίστοιχα 9 Σεπτεμβρίου 1961 και 15 Ιανουαρίου 1963.
 - Απόδειξη για πληρωμή φόρου ακίνητης περιουσίας, με ημερομηνία 2 Μαρτίου 2001, εκδοθείσα από το δημαρχείο του Πειραιά στο όνομα του πρώτου προσφεύγοντος ενόψει της πώλησης του ακινήτου το 2001 .
 - Βεβαίωση που εκδόθηκε στις 7 Νοεμβρίου 2002 από την Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού και επιβεβαιώνει ότι υπήρχαν δύο συνδέσεις δικτύου που καταργήθηκαν το 1981 μετά το θάνατο της Φ.Κ.
 - Επιστολή που εστάλη στις 28 Οκτωβρίου 1938 από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων προς τη Δημόσια Εταιρεία Υδρεύσεως για την έγκριση της αίτησης της Φ.Κ. ως ιδιοκτήτρια, για την εγκατάσταση μετρητή νερού.
 - Απόδειξη για την καταβολή εγγύησης που καταβλήθηκε από την Φ.Κ. για τον μετρητή νερού, που εγκαταστάθηκε στις 31 Οκτωβρίου 1958 από τη Δημόσια Εταιρεία Υδρεύσεως.
 - Δήλωση εργασιών για τη συμμόρφωση της ηλεκτρικής εγκατάστασης της ιδιοκτησίας της Φ.Κ., που αποστέλλεται στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού από εξουσιοδοτημένο ηλεκτρολόγο,
54. Τέλος, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι εθνικές διαδικασίες, όπως αυτές διεξήχθησαν από τα εθνικά δικαστήρια, δεν

No Φ.092.22/2216

τους επέτρεψαν να αμφισβητήσουν τα επιχειρήματα της μονής, ιδίως όσον αφορά τις συνθήκες υπό τις οποίες ο Ιωάννης Β. εγκατέλειψε η μονή, καθώς και να αποδείξουν την καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων που διεκδικεί η μονή. Δηλώνουν επίσης ότι προέβαλαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων επιχειρήματα σχετικά με τη χρησικτησία, για τα οποία παρέχουν τα σχετικά αποσπάσματα, εν προκειμένω, των παρατηρήσεών τους ενώπιον αυτών των δικαστηρίων. Προσθέτουν ότι, το Εφετείο και ο Άρειος Πάγος, απέκλεισαν, ωστόσο, οποιαδήποτε πιθανότητα γι' αυτούς να αποκτήσουν την ιδιοκτησία μέσω της χρησικτησίας.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

55. Όσον αφορά τις γενικές αρχές που καθορίζονται στη νομολογία του σχετικά με την έννοια της "ιδιοκτησίας» που αναφέρεται στο πρώτο μέρος του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση Κοσμάς και άλλοι (Ανωτέρω, παράγραφοι 67 69). Αυτές οι παραγράφους έχουν ως εξής:

"67. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η έννοια της «ιδιοκτησίας» που αναφέρεται στο πρώτο μέρος του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 έχει αυτόνομη εμβέλεια που δεν περιορίζεται στην ιδιοκτησία ενσώματων αγαθών και η οποία είναι ανεξάρτητη από τα τυπικά προσόντα του εσωτερικού δικαίου: Ορισμένα άλλα δικαιώματα και συμφέροντα που αποτελούν περιουσιακά στοιχεία μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως "περιουσιακά δικαιώματα" και επομένως "ιδιοκτησία" για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης. Σε κάθε υπόθεση, είναι σημαντικό να εξεταστεί εάν οι περιστάσεις, στο σύνολό τους, κατέστησαν τον προσφεύγοντα κάτοχο ουσιαστικού συμφέροντος το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (Ιατρίδης κατά Ελλάδας (GC), αρ. 31107/96, παράγραφος 54, ΕΔΔΑ 1999-Η, Oneryildiz κατά Τουρκίας (GC), αρ. 48939/99, παράγραφος 124, ΕΔΔΑ 2004 και Brosset -Triboulet κατά Γαλλίας (GC) αριθ. 34078/02, παράγραφος 65, ΕΔΔΑ 2010).

68. Γενικώς, το απαράδεκτο και η μη εγκυρότητα της δημόσιας ιδιοκτησίας δεν εμπόδισαν το Δικαστήριο να συμπεράνει την παρουσία «ιδιοκτησίας» μετ την έννοια αυτής της διάταξης (ανωτέρω ειρημένος

No Φ.092.22/2216

Oneryildiz, N.A. και άλλοι κατά Τουρκία, αριθ. 37451/97, ΕΔΔΑ- 2Q05-X, Tuncay κατά Τουρκίας, αρ. 1250/02, 12 Δεκεμβρίου 2006, Köktepe κατά Τουρκίας, αριθ. 35785/03, 2 Ιουλίου 2008, Turgut και άλλοι κατά Τουρκίας, αρ. 1411/03, 8 Ιουλίου 2008, Satir κατά Τουρκίας αρ. 36129/92, 10 Μαρτίου 2009). Σε αυτές τις υποθέσεις, ωστόσο, με εξαίρεση την πρώτη, οι τίτλοι ιδιοκτησίας των ενδιαφερομένων δεν ήταν αμφιλεγόμενοι βάσει του εσωτερικού δικαίου, με τους τελευταίους να μπορούν νομίμως να νομίζουν ότι βρίσκονται σε κατάσταση «νομικής ασφάλειας» ως προς την εγκυρότητά τους, πριν από την ακύρωσή τους υπέρ του Δημόσιου Ταμείου (Turgut και άλλοι, ανωτέρω, παράγραφος 89).

69. Το γεγονός για τους εσωτερικούς νόμους ενός Κράτους να μην αναγνωρίσει ένα ιδιαίτερο συμφέρον ως "δικαίωμα" ή ακόμη και ως "δικαίωμα ιδιοκτησίας" δεν εμποδίζει το εν λόγω συμφέρον να μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να περάσει για "ακίνητο" κατά την έννοια του άρθρου I του Πρωτοκόλλου αρ. 1. Για παράδειγμα, ο χρόνος που κύλησε μπορεί να οδηγήσει στην ύπαρξη ενός περιουσιακού συμφέροντος των προσφευγόντων για να κάνουν χρήση του σπιτιού τους, το οποίο είναι επαρκώς αναγνωρισμένο και σημαντικό για να αποτελέσει ένα «ακίνητο» κατά την έννοια του κανόνα που εκφράζεται στο πρώτη πρόταση του άρθρου I του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (Brosset-Triboulet, ανωτέρω, παράγραφος 71)".

56. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο θεωρεί ότι είναι χρήσιμο να υπενθυμίσουμε τη χρονολογία των γεγονότων στην αρχή της παρούσας υπόθεσης, τα οποία διεξήχθησαν ως ακολούθως. Στις 2 Μαΐου 1934, ένας προπάππος των προσφευγόντων, ο Ιωάννης Β., ο οποίος κατοικούσε στον Πειραιά από το 1921 τουλάχιστον, απέκτησε με συμβολαιογραφική πράξη, από την αδελφή του Κ.Κ., το επίδικο ακίνητο, το οποίο είχε εκχωρηθεί στη τελευταία από το Υπουργείο Πρόνοιας το 1929, και κατοικούσε σε αυτό το ακίνητο μόνιμα με την Φ.Κ., την άλλη του αδελφή, κατοικώντας στο σπίτι που κτίστηκε επί του οικοπέδου. Ο Ιωάννης Β., ο οποίος πέθανε το 1938, μεταβίβασε με διαθήκη το ακίνητο στην αδερφή του Φ.Κ., στο οποίο η ίδια κατοικούσε μέχρι το τέλος της ζωής της, το 1979. Στη συνέχεια, το

No Φ.092.22/2216

ακίνητο μεταβιβάστηκε από την Φ.Κ., επίσης με διαθήκη, στον Θ. Λιαμπέρη, ανιψιός της και πατέρα των προσφευγόντων. Μετά το θάνατο του Θ. Λιαμπέρη το 1996, οι προσφεύγοντες τον διαδέχθηκαν, ως μοναδικοί κληρονόμοι, και, το 2001, πούλησαν το ακίνητο στους Χ.Τ. και Α.Σ. Ενώπιον του Δικαστηρίου, οι ενδιαφερόμενοι παρέχουν αντίγραφο της πράξης πώλησης και των ανωτέρω ειρημένων διαθηκών. Από αυτή την άποψη, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στις 16 Μαρτίου 2010, το Ποινικό Εφετείο Πειραιώς απάλλαξε τους προσφεύγοντες από την κατηγορία της πλαστογραφίας και της χρήσης πλαστογραφίας σχετικά με τη διαθήκη που συντάχθηκε υπέρ της Φ.Κ.

57. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, σε καμία στιγμή κατά τη διάρκεια των ανωτέρω ειρημένων περιόδων, ούτε οι αρχές, οι οποίες, είχαν, άλλωστε, εκχωρήσει αρχικά, το 1929, το οικόπεδο στη Κ.Κ, ούτε η μονή, αμφισβήτησαν τις διάφορες πράξεις ιδιοκτησίας ή κατοχής που έχουν ή εκτέλεσαν οι «ιδιοκτήτες» ή οι προαναφερθέντες διαδοχικοί «ιδιοκτήτες». Κατά τις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν αδιάλειπτη κατοχή, μέσω διαδοχικών μεταβιβάσεων, για περίπου εβδομήντα χρόνια και το Εφετείο παραδέχθηκε ακόμη ότι, μετά τον θάνατο του Ιωάννη β., η αδερφή του, Φ.Κ., είχε καταλάβει το επίδικο ακίνητο μέχρι το θάνατό της το 1979. Παρόμοια ανοχή της ενδιαφερόμενης μονής κατά τη διάρκεια μιας τόσο μεγάλης περιόδου αποδυνάμωσε τη θέση του μονής σχετικά με τα επικαλούμενα δικαιώματα επί του επίδικου ακινήτου (Κοσμάς και άλλοι, ανωτέρω, παράγραφος 71).

58. 58. Όπως διαπίστωσε το Δικαστήριο στην απόφαση Κοσμάς και άλλοι, σημειώνει επίσης στην παρούσα υπόθεση ότι, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το ακίνητο ανήκε πράγματι στο μοναστήρι, τα εθνικά δικαστήρια προέβησαν σε αυτόματη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 21 του διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926.

No Φ.092.22/2216

59. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι οι προσφεύγοντες διαβεβαιώνουν, χωρίς να αντικρούονται από την Κυβέρνηση, ότι το καθεστώς ιδιοκτησίας του ακινήτου τους δεν είχε αμφισβητηθεί ποτέ μέχρι τότε στη δικαιοσύνη και ότι η μονή δεν είχε καταχωρίσει την απαίτηση της σχετικά με το ακίνητο, ούτε στο υποθηκοφυλακείο ούτε στο κτηματολόγιο.

60. Πράγματι, είναι προφανές ότι οι προσφεύγοντες, πεπεισμένοι ότι είναι οι ιδιοκτήτες του επίμαχου ακινήτου, το πούλησαν στις 2 Μαρτίου 2001 στους Χ.Τ. και Α.Σ. Είναι σαφές ότι η πεποίθηση των προσφευγουσών σχετικά με το ζήτημα αυτό προέκυψε, μεταξύ άλλων, από τους ίδιους τους όρους της διαθήκης με την οποία η Φ.Κ. είχε μεταβιβάσει το ακίνητο στον πατέρα τους. Άρα, επρόκειτο για μία δημόσια διαθήκη η οποία συντάχθηκε ενώπιον συμβολαιογράφου και επικυρώθηκε από το δικαστήριο. Μόλις στις 21 Δεκεμβρίου 2002, η μονή αποφάσισε να προσφύγει στη δικαιοσύνη για να αναγνωριστεί ως ιδιοκτήτης του εν λόγω ακινήτου. Επιπλέον, λίγο αργότερα, δηλαδή στις 4 Μαρτίου 2003, εγγύτεροι συγγενείς μιας άλλης αδελφής του Ιωάννη Β. διεκδίκησαν επίσης την κυριότητα του επίμαχου ακινήτου στη δικαιοσύνη, υποστηρίζοντας την ύπαρξη πλαστογραφίας η οποία διαπράχθηκε κατά την κατάρτιση της διαθήκης που συντάχθηκε υπέρ της Φ.Κ. Ωστόσο, αυτή η κατηγορία απορρίφθηκε από το Ποινικό Εφετείο το 2010.

61. Τέλος, το Δικαστήριο αποδίδει μεγάλη σημασία στα έγγραφα που προσκόμισαν οι προσφεύγοντες προκειμένου να αποδείξουν ότι όλες οι οικονομικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με την κατοχή, τη λειτουργία και τη συντήρηση του εν λόγω ακινήτου αναλήφθηκαν από τους ανιόντες (προγόνους) και τους ίδιους, αρχής γινομένης τουλάχιστον από το 1934 έως την ημέρα της πώλησης. Ωστόσο, όπως το επιβεβαίωσε το Δικαστήριο στην απόφαση Κοσμάς και άλλοι, πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό στοιχείο το οποίο το Δικαστήριο είχε πάντα λάβει υπόψη σε παρόμοιες υποθέσεις (βλέπε, *mutatis mutandis*, Κοσμάς και άλλοι, ανωτέρω, παράγραφος 86) Το

No Φ.092.22/2216

Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι η Κυβέρνηση δεν αποδεικνύει ότι η μονή είχε πραγματοποιήσει συγκεκριμένες πράξεις κατοχής. Το επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο το μοναστήρι απαλλάσσεται από το νόμο για την υποβολή φορολογικής δήλωσης σχετικά με την ακίνητη περιουσία του και την καταβολή φόρων ακίνητης περιουσίας δεν αλλάζει τίποτα σ'αυτή τη πραγματικότητα.

62. *Οι ανωτέρω ειρημένες εκτιμήσεις οδηγούν το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες και οι προκάτοχοί τους είχαν περιουσιακό συμφέρον επί του ακινήτου τους που συνίσταντο στην αδιάλειπτη και αδιαμφισβήτητη κατοχή αυτού και ότι είχαν το δικαίωμα να πιστεύουν ότι η κατάσταση από την οποία επωφελούντο δεν μπορούσε να αλλάξει. Εν ολίγοις, το περιουσιακό συμφέρον των προσφευγόντων ήταν αρκετά σημαντικό και αναγνωρισμένο για να αποτελεί ουσιαστικό συμφέρον και, ως εκ τούτου, ένα «ακίνητο» κατά την έννοια του κανόνα που εκφράζεται στην πρώτη πρόταση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το οποίο επομένως εφαρμόζεται την παρούσα υπόθεση (βλέπε επίσης, mutatis mutandis, Κοσμάς και άλλοι, ανωτέρω, παράγραφος 71).*

63. *Επομένως, το Δικαστήριο πρέπει να ερευνήσει εάν διατηρήθηκε δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των απαιτήσεων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (βλέπε, μεταξύ άλλων, Sporrong και Lönnroth κατά Σουηδίας, απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1982, σειρά Α αριθ. 52, παράγραφος 69, και Νάστου κατά Ελλάδος (αρ. 2), αρ 16163/02, παράγραφος 31, 15 Ιουλίου 2005).*

2. Για την ύπαρξη παρέμβασης

64. *Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, στο ιδιαίτερο πραγματικό πλαίσιο στη προκειμένη περίπτωση, η διαβεβαίωση των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με την οποία οι προσφεύγοντες δεν ήταν ποτέ ιδιοκτήτες του επίδικου ακινήτου, και ως εκ τούτου, έπρεπε να αποζημιώσουν τους αγοραστές του εν λόγω ακινήτου, μπορεί να*

No Φ.092.22/2216

θεωρηθεί ως παρέμβαση στο δικαίωμα των ενδιαφερομένων στο σεβασμό της παρουσίας τους.

3. Για την αιτιολόγηση της παρέμβασης

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

i Οι προσφεύγοντες

65. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η αίτηση, εν προκειμένω, του άρθρου 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, και του άρθρου 21 του Διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926 διατάραζε την ισορροπία που πρέπει να επικρατεί μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των ατομικών τους δικαιωμάτων.

66. Πρώτον, οι προσφεύγοντες δηλώνουν ότι, σύμφωνα με τη λογική που υιοθέτησε ο Άρειος Πάγος στην απόφασή του, όσον αφορά τη σφυρηλάτηση της προσωπικής του οικονομικής κατάστασης και την εξυπηρέτηση των προσωπικών του συμφερόντων, ο μοναχός που εγκαταλείπει τη μονή απροειδοποίητα είναι σε καλύτερη θέση από αυτόν που ζήτησε και έλαβε άδεια να την αφήσει. Σύμφωνα με αυτούς, την ύπαρξη μιας τέτοιας άδειας επικαλέστηκε το Εφετείο και ο Άρειος Πάγος προκειμένου να στηρίζουν τις απαιτήσεις της μονής, χωρίς ωστόσο η τελευταία να έχει ερευνήσει μία τέτοια άδεια και χωρίς την παραμικρή απόδειξη της ύπαρξής καθώς και του περιεχομένου και της διάρκειας της έχει προβληθεί. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι της μονής θα είχαν αρνηθεί να επιτρέψουν την πρόσβαση στο "μητρώο μοναχών" της μονής. Ωστόσο, θα έπρεπε να υπάρχει γραπτή άδεια εξόδου και να είναι προσβάσιμη και επαληθεύσιμη.

67. Οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι η σιωπή της μονής σχετικά με την εξαφάνιση του Ιωάννη Β. για πολλά χρόνια συνεπάγεται ότι ο τελευταίος είχε εγκαταλείψει, κατά τρόπο ασυμβίβαστο με τον εσωτερικό κανονισμό στις εντολές, από την αρχή τη μονή, ή ότι δεν είχε τηρήσει τους όρους της άδειας εξόδου που του είχε

No Φ.092.22/2216

παραχωρηθεί και δεν είχε συμμορφωθεί με τον εσωτερικό κανονισμό στις εντολές που προστατεύει τη διάρκεια αυτής. Και στις δύο περιπτώσεις, ο Ιωάννης Β., θα έμεινε έξω από η μονή χωρίς άδεια μέχρι το τέλος της ζωής του. Το ζήτημα της υποτιθέμενης άδειας του Ιωάννη Β. από τη μονή και η επακόλουθη εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου 101 θα έπρεπε να είχαν εξεταστεί προσεκτικά από τα εσωτερικά δικαστήρια. Οι προσφεύγοντες προσάπτουν στο Εφετείο και τον Άρειο Πάγο διότι, αφενός, θεώρησαν ότι η μονή δεν ήταν υποχρεωμένη ούτε να αποδείξει ότι είχε χορηγήσει άδεια εξόδου ούτε να προσκομίσει ένα έγγραφο υπό την έννοια αυτή και να έχει αντιστρέψει, αφετέρου, το βάρος της απόδειξης και να έχει απαιτήσει από αυτούς να αποδείξουν ότι τέτοια άδεια δεν είχε ποτέ χορηγηθεί.

68. Δεύτερον, οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται για το δυσανάλογο χαρακτήρα, στα μάτια τους, της συστηματικής απαγόρευσης να επικαλεστούν την χρησιμική στη θέση των μονών και της αυτόματης απόρριψης από τα δικαστήρια των σχετικών λόγων. Για τους προσφεύγοντες, το επιχείρημα της Κυβέρνησης που συνίστατο να λέει η ιδιοκτησία των μοναστηριών χρειάζεται την ίδια προστασία με την κρατική ιδιοκτησία λόγω της αδυναμίας των μοναχών, οι οποίοι θα μπορούσαν να παγιδευτούν στα πνευματικά τους καθήκοντα, να διαχειριστούν τις υποθέσεις τους δεν είναι αξιόπιστο γι' αυτούς που γνωρίζουν την πραγματικότητα στις ελληνικές μονές: Πράγματι, σύμφωνα με αυτούς, υπάρχει όντως μια πληθώρα δικαιοδοτικών παραδειγμάτων που αποδεικνύουν ότι οι μονές διεκδίκησαν στη δικαιοσύνη με επιτυχία την ιδιοκτησία αρκετών ακινήτων.

II. Η Κυβέρνηση

69. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα εθνικά δικαστήρια ερμήνευσαν και εφάρμοσαν σωστά το άρθρο 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους και το άρθρο 21 του

No Φ.092.22/2216

Διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926, και επίσης αξιολόγησαν σωστά τα αποδεικτικά στοιχεία που τους κατατέθηκαν.

70. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η ποιότητα του μοναχού αποκτάται από τη μοναστική κουρά σύμφωνα με την οποία η πιο σημαντική υπόσχεση που έδωσε ο μοναχός θα ήταν αυτή της ένδειας και της αποποίησης της ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Το γεγονός ότι φοράς το ρούχο μοναχού υποτασσόμενος στη τελετουργία της κουράς θα συνεπάγεται, μέχρι την "νόμιμη" έξοδο του μοναχού πιστοποιημένη με πιστοποιητικό άδειας που χορηγείται από τη μονή, την εθελοντική αποδοχή του μοναχού να εκχωρήσει την περιουσία του στη μονή. και την επιλογή του προς αυτή την κατεύθυνση. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το ίδιο ισχύει και για τους μοναχούς που έχουν λάβει άδεια να εγκαταλείψουν το Άγιο Όρος για να συνεχίσουν να ζουν σύμφωνα με τους μοναστικούς κανόνες, καθώς, και στην περίπτωση αυτή, η ιδιότητα τους ως μοναχοί δεν σταματά και συνεχίζουν εθελοντικά να ζουν ζωντανά. σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες.

71. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, με την προσφυγή τους οι προσφεύγοντες προσπαθούν να αποκτήσουν τη θέσπιση νέας διαδικασίας σχετικά με το καθεστώς ιδιοκτησίας του εν λόγω ακινήτου. Κατά τα λεγόμενα της, οι προσφεύγοντες, στη πραγματικότητα, ζητούν από το Δικαστήριο νέα ερμηνεία και νέα εφαρμογή των διατάξεων εσωτερικού δικαίου καθώς και νέα αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων που παρουσιάστηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ενώ σύμφωνα με την καλά καθιερωμένη νομολογία του Δικαστηρίου, το καθήκον αυτό ανήκει στα εθνικά δικαστήρια και όχι σε αυτό.

72. Η Κυβέρνηση εκθέτει ότι οι διατάξεις του άρθρου 101, παράγραφος 2 που προαναφέρθηκε εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος, διότι, εκμεταλλεζόμενοι την περιουσία των μοναχών τους, οι μονές, και ιδίως αυτές του Αγίου Όρους, θα αποκόμιζαν έσοδα για την υλοποίηση της καθιερωμένης συνταγματικής τους αποστολής. Θέλει να επισημάνει ότι αυτές οι διατάξεις δεν είναι

No Φ.092.22/2216

απόλυτες και ότι δεν εμποδίζουν τρίτους, εκτός από τις μονές, να επικαλεστούν δικαιώματα κληρονομιάς στα περιουσιακά στοιχεία των μοναχών. Σύμφωνα με αυτή εναπόκειται σε αυτούς τους τρίτους, που αντλούν δικαιώματα από την κληρονομιά του αποθανόντος μοναχού, να αποδείξουν ότι ο τελευταίος δεν είχε λάβει άδεια από η μονή ή ότι δεν είχε διατηρήσει την ιδιότητα του μοναχού ή ότι είχε φύγει αυθαίρετα από τη μονή. Ωστόσο, εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να αποδείξουν ενώπιον των δικαστηρίων που εξέτασαν την υπόθεση, τη μη ικανοποίηση, στην περίπτωση του Ιωάννη Β., των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή του άρθρου 101 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους.

73. Τέλος, όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 21 του Διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι στοχεύουν να προστατεύσουν την ακίνητη περιουσία των μονών από απόπειρες σφετερισμού τρίτων. Δηλώνει ότι, με την εκμετάλλευση αυτών των περιουσιακών στοιχείων, οι μονές αντλούν τα απαραίτητα εισοδήματα για να πραγματοποιήσουν τη διαχρονική κοινωνική τους αποστολή ως αψίδες της πολιτιστικής παράδοσης της χώρας, πράγμα που προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκών οικονομικών μέσων. Θεωρεί ότι το προαναφερθέν άρθρο, το οποίο καθιερώνει την αδυναμία κατάργησης των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας μίας μονής επί ακίνητης περιουσίας μέσω χρησικτησίας, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, ούτε στο άρθρο 14 της Σύμβασης, διότι δεν απαγορεύει την απόδειξη της ύπαρξης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας σε ένα ακίνητο με μαρτυρίες ή με άλλα αποδεικτικά μέσα. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το προαναφερθέν άρθρο υπαγορεύει μόνο έναν ουσιαστικό κανόνα που απαγορεύει σε έναν τρίτο να αγοράσει μέσω της χρησικτησίας ένα ακίνητο του οποίου ένα μοναστήρι έχει γίνει νόμιμα ιδιοκτήτης.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

No Φ.092.22/2216

74. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επίμαχη παρέμβαση «προβλεπόταν από το νόμο», όπως απαιτείται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 της Σύμβασης, στη προκειμένη περίπτωση από το άρθρο 101 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους και το άρθρο 21 του Διατάγματος της 22ης Απριλίου/16 Μαΐου 1926. Η παρέμβαση επεδίωκε επίσης έναν θεμιτό σκοπό, δηλαδή την προστασία της ακίνητης περιουσίας των μονών ενάντια στις απόπειρες σφετερισμού τρίτων.

75. Ωστόσο, εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξετάσει, υπό το πρίσμα του γενικού κανόνα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (βλέπε παράγραφος 61 ανωτέρω), εάν διατηρήθηκε δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων γενικού συμφέροντος και των δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων ατόμων. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εν προκειμένω ότι η ανησυχία για τη διασφάλιση «δίκαιης ισορροπίας» μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου αντικατοπτρίζεται στη δομή του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 ολόκληρο και ότι μεταφράζεται με την αναγκαιότητα εύλογης σχέσης αναλογικότητας μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και του επιδιωκόμενου σκοπού (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Vistinš και Pererjolkins* κατά Λετονίας (GC), αριθ. 71243/01, παράγραφοι 108-109, 25 Οκτωβρίου 2012). Η επαλήθευση της ύπαρξης μιας τέτοιας ισορροπίας απαιτεί μια ολοκληρωμένη εξέταση των εν λόγω διαφορών συμφερόντων.

76. Εξετάζοντας τη τήρηση αυτής της απαίτησης, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι το Κράτος έχει μεγάλο περιθώριο εκτίμησης τόσο στην επιλογή των μεθόδων εφαρμογής όσο και κατά την κρίση εάν οι συνέπειές τους είναι νόμιμες, προς το γενικό συμφέρον, για την επίτευξη του στόχου του εν λόγω νόμου (*Chassagnou* και άλλοι κατά Γαλλίας (GC), αριθ. 25088/94, 28331/95 και 28443/95, παράγραφος 75, ΕΔΔΑ 1999-III). Δεν μπορεί, ωστόσο, να παραιτηθεί της εξουσίας ελέγχου, δυνάμει της οποίας εναπόκειται στο ίδιο να

No Φ.092.22/2216

επαληθεύσει ότι η επιθυμητή ισορροπία διατηρήθηκε κατά τρόπο συμβατό με το δικαίωμα του προσφεύγοντος να σέβεται την περιουσία του (John και άλλοι κατά Γερμανίας (GC), αρ. 46720/99, 72203/01 και 72552/01, παράγραφος 93, ΕΔΔΑ2005-VI).

77. Η φροντίδα για την εξασφάλιση μιας τέτοιας ισορροπίας αντικατοπτρίζεται στη δομή του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 στο σύνολό του. Συγκεκριμένα, πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και του σκοπού που επιδιώκεται από κάθε μέτρο που εφαρμόζεται από το Κράτος, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων στέρησης ενός ατόμου από την περιουσία του (Pressos Compania Naviera SA και άλλοι κατά Βελγίου, 20 Νοεμβρίου 1995, παράγραφος 38, σειρά Α αριθ. 332). Σε κάθε υπόθεση που αφορά την επικαλούμενη παραβίαση αυτής της διάταξης, το Δικαστήριο πρέπει να επαληθεύστε εάν, λόγω της δράσης ή αδράνειας του Κράτους, ο ενδιαφερόμενος έπρεπε να υπομείνει δυσανάλογο και υπερβολικό βάρος (Καναγκίνης κατά Ελλάδος, αρ. 27662/09, παράγραφος 41, 27 Οκτωβρίου 2016).

78. Για να εκτιμηθεί η συμμόρφωση της συμπεριφοράς του Κράτους με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το Δικαστήριο πρέπει να προβεί σε συνολική εξέταση των διαφόρων συμφερόντων που διακυβεύονται, έχοντας κατά νου ότι ο σκοπός της Σύμβασης είναι η προστασία των δικαιωμάτων που είναι "συγκεκριμένα και πραγματικά". Πρέπει να πάει πέρα από τις εμφανίσεις και να αναζητήσει την πραγματικότητα της επίδικης κατάστασης. Αυτή η εκτίμηση μπορεί να σχετίζεται όχι μόνο με τους όρους αποζημίωσης που εφαρμόζονται - εάν η κατάσταση φαίνεται να είναι στέρηση ιδιοκτησίας - αλλά και με τη συμπεριφορά των διαδίκων, συμπεριλαμβανομένων των μέσων που χρησιμοποιεί το Κράτος και της εφαρμογής τους. Στη προκειμένη περίπτωση πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η αβεβαιότητα - είτε είναι νομοθετική, διοικητική ή σχετίζεται με τις πρακτικές που εφαρμόζονται από τις αρχές - είναι ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την

No Φ.092.22/2216

αξιολόγηση της συμπεριφοράς του Κράτους. Πράγματι, όταν ένα θέμα γενικού συμφέροντος διακυβεύεται, οι δημόσιες αρχές οφείλουν να αντιδρούν εγκαίρως, με τον σωστό τρόπο και με τη μεγαλύτερη συνοχή (Vasilescu κατά Ρουμανίας, απόφαση της 22ας Μαΐου 1998, Συλλογή αποφάσεων δευτεροβάθμιων δικαστηρίων και αποφάσεων (Recueil des arrêts et décisions) 1998-ΙΠ, παράγραφος 51, Beyeler κατά Ιταλίας (GC), αριθ. 33202/96, παράγραφοι 110 στο τέλος, 114 και 120 στο τέλος, ΕΔΔΑ 2000-Ι, και Broniowski κατά Πολωνίας (GC), αριθ. 31443/96, παράγραφος 151, ΕΔΔΑ 2004-V).

79. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι τυγχάνει περιορισμένης δικαιοδοσίας για την επαλήθευση της τήρησης του εσωτερικού δικαίου και το καθήκον του δεν είναι να αντικαταστήσει τα εθνικά δικαστήρια. Εναπόκειται κυρίως στις εθνικές αρχές, ιδίως στα δευτεροβάθμια δικαστήρια και στα δικαστήρια, η ερμηνεία της εσωτερικής νομοθεσίας (Panteliou-Darne και Blantzouka κατά Ελλάδας, αρ. 25143/08 και 25156/08, παράγραφος 35, 2 Μαΐου 2013). Ωστόσο, ο ρόλος του Δικαστηρίου είναι να εξακριβώσει εάν τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται από τα εθνικά δικαστήρια είναι συμβατά με τα δικαιώματα που εγγυάται η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρά τη σιωπή του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 σε θέματα διαδικαστικών απαιτήσεων, μια δικαστική διαδικασία σχετικά με το δικαίωμα στο σεβασμό της περιουσίας πρέπει επίσης να προσφέρει στον ενδιαφερόμενο την κατάλληλη ευκαιρία να εκθέσει την υπόθεσή του στις αρμόδιες αρχές προκειμένου να αμφισβητήσει αποτελεσματικά μέτρα που παραβιάζουν τα δικαιώματα που εγγυάται η παρούσα διάταξη. Για να διασφαλιστεί η τήρηση αυτής της διάταξης, είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι εφαρμοστέες διαδικασίες από γενική άποψη (βλέπε Capital Bank AD κατά Βουλγαρίας, αριθ. 49429/99, παράγραφος 134, ΕΔΔΑ 2005-XII (αποσπάσματα) και Ζαφρανάς κατά Ελλάδας, αρ. 4056/08, παράγραφος 36, 4 Οκτωβρίου 2011).

No Φ.092.22/2216

80. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι στην περίπτωση μη καταχωρημένων οικοπέδων, το δικαίωμα της χρησικτησίας εξυπηρετούσε δύο σημαντικούς γενικούς σκοπούς - αποτροπή της νομικής ανασφάλειας και αδικίας που θα προέκυπτε από καθυστερημένες προσφυγές. Να διασφαλίσει ότι η πραγματικότητα μιας μη αμφισβητούμενης κατοχής γης και η νόμιμη ιδιοκτησία της συμπίπτουν (*J.A. Pye (Oxford) Ltd και J.A. Pye (Oxford) Land Ltd κατά Ηνωμένου Βασιλείου (GC)*, No. 44302/02, παράγραφος 38, *ΕΔΔΑ 2007 -111*),

81. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει εξ αρχής ότι, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, όπως εφαρμόζεται στη προκειμένη υπόθεση, σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους, όλα τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν από έναν μοναχό μετά την μοναστική του κουρά επιστρέφουν στη μονή, ανεξάρτητα από τον τόπο θανάτου αυτού του μοναχού, αρκεί να μην έχει απαλλαγεί από εντολές από τη μονή. Ο μοναχός μπορεί να μεταβιβάσει την περιουσία του στην οικογένειά του ή σε άτομα της επιλογής του μόνο όταν έχει αποχωρήσει από τη μονή με «νόμιμο» τρόπο και η τελική του έξοδος πρέπει να πιστοποιηθεί με πιστοποιητικό άδειας που εκδίδεται από τη μονή. Στην περίπτωση αυτή, τα τρία δικαστήρια που εξέτασαν την υπόθεση των προσφευγόντων εφάρμοσαν το άρθρο 101, παράγραφος 2 του ανωτέρω ειρημένου χάρτη. Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η διάταξη αυτή, στο μέτρο που αποκλείει τη δυνατότητα για έναν μοναχό που δεν είχε εγκαταλείψει τη μονή με τρόπο μη σύμφωνο με τον εσωτερικό κανονισμό στις εντολές και οριστικό, να μεταβιβάσει τα περιουσιακά του στοιχεία σε όποιον επιθυμούσε, ήταν αντίθετη με τα άρθρα 5, παράγραφος 1 και 17 του Συντάγματος, καθώς και με το άρθρο 8 της Σύμβασης και το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Ο Άρειος Πάγος διευκρίνισε ότι αυτή η αντίθεση δεν υπήρχε όταν ο μοναχός είχε φύγει από τη μονή, όχι κατά τρόπο ασυμβίβαστο με τον εσωτερικό κανονισμό στις εντολές, αλλά με την άδεια αυτής: Στη

No Φ.092.22/2216

περίπτωση αυτή, ο μοναχός θεωρήθηκε ότι συνεχίζει να ζει σύμφωνα με τους μοναστικούς κανόνες και ότι δεν είχε εγκαταλείψει τη μονή οριστικά ακόμη κι'αν δεν επέστρεψε ποτέ, η κληρονομιά του επέστρεφε στη μονή κατ' εφαρμογή του άρθρου 101, παράγραφος 2 του εν λόγω χάρτη.

82. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η ύπαρξη τέτοιας άδειας δεν προκύπτει από κανένα στοιχεί του φακέλου.. Το Δικαστήριο σημειώνει στην πραγματικότητα ότι η Κυβέρνηση δεν διέψευσε την διαβεβαίωση των προσφευγόντων ότι η μονή είχε αρνηθεί να δώσει πρόσβαση στο «μητρώο μοναχών» του, πράγμα που θα εμπόδιζε οποιαδήποτε επαλήθευση σχετικά με την ύπαρξη τέτοιας άδειας.

83. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να αποδεχθεί το επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο εναπόκειται στους τρίτους που διεκδικούν δικαιώματα επί της κληρονομιάς ενός αποθανόντος μοναχού να αποδείξουν ότι στον τελευταίο είχε εκδοθεί πιστοποιητικό οριστικής άδειας από η μονή ή ότι είχε βγει αυθαίρετα από τη μονή. Εάν η μονή δεν συμμορφώθηκε με τις ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 96 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους (βλέπε παράγραφο 34 ανωτέρω), θα ήταν υπερβολικό να απαιτηθεί από τους απογόνους ενός μοναχού, όπως οι προσφεύγοντες, να αποδείξουν, αρκετές δεκαετίες αργότερα, πώς ο πάππος τους είχε εγκαταλείψει η μονή.

84. Επιπλέον, ελλείψει απόδειξης για την ύπαρξη προσωρινής άδειας εξόδου ή πιστοποιητικού οριστικής άδειας που εκδόθηκε από τη μονή, το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να λάβει υπόψη τη βούληση του Ιωάννη Β., η οποία αντικατοπτρίζεται στη συμπεριφορά που υιοθέτησε ο τελευταίος μετά την αναχώρησή του από η μονή: Ο παππούς των προσφευγόντων εγκαταστάθηκε στον Πειραιά, απέκτησε από την αδελφή του Κ.Κ. το επίδικο ακίνητο, το οποίο απασχολούσε μέχρι το θάνατό του και το οποίο μεταβίβασε με ιδιόχειρη διαθήκη στην άλλη αδερφή του, Φ.Κ. Κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, αυτά τα στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα ότι ο Ιωάννης Β. είχε επιλέξει

No Φ.092.22/2216

εθελοντικά να εγκαταλείψει τη μοναστική ζωή και να μην επιστρέψει πλέον στη μονή και αποφάσισε να μην αφήσει την κληρονομιά του που απέκτησε μετά την έξοδο από τη μονή να μεταβιβαστεί στη τελευταία. Ωστόσο, μια τέτοια στάση μοιάζει με έξοδο από τη μονή μη σύμφωνη με τον εσωτερικό κανονισμό στις εντολές (βλέπε παράγραφο 21 παραπάνω).

85. Εκτός από τις προαναφερθείσες περιστάσεις, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το γεγονός ότι η κληρονομιά που απέκτησε ένας μοναχός μετά τη μοναστική του κουρά πρέπει να επιστρέψει στη μονή, εφόσον δεν την απέκλεισε από τη διάταξη (σειρά), δεν εγγυάται καμία εγγύηση ούτε για τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο και τους δικαιούχους του, ούτε για τους τρίτους. Πιο συγκεκριμένα, εάν το άρθρο 94 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους υποχρεώνει τη μονή να τηρεί «μητρώο μοναχών» που περιέχει όλες τις χρήσιμες προσωπικές πληροφορίες σχετικά με τη μοναστική ζωή αυτών, αυτό το μητρώο φαίνεται, όπως αυτό προκύπτει από τα γεγονότα της υπόθεσης, να μην είναι προσβάσιμο όχι μόνο από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, αλλά και σε δικαιοδοσία που θα κληθεί να αποφανθεί για μια διαφορά σχετικά με το καθεστώς του μοναχού. Η συνέχεια, η στιγμιαία διακοπή ή η εξαφάνιση του καθεστώτος του μοναχού δεν εμφανίζεται ούτε στο μητρώο οικογενειακής κατάστασης του μοναχού, έτσι ώστε εάν υπήρχε μεταγενέστερη μεταβίβαση ιδιοκτησίας σ' ένα τρίτο καλόπιστα, ο τελευταίος μπορεί να δει τον εαυτό του, όπως στη περίπτωση αυτή, να στερείται αυτής της ιδιοκτησίας χωρίς να έχει επωφεληθεί από οποιαδήποτε εγγύηση, είτε τη στιγμή της απόκτησης της ιδιοκτησίας είτε αργότερα.

86. Από αυτή την άποψη, και στη προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, προκειμένου να επιβεβαιώσει ότι η μονή ήταν ο ιδιοκτήτης του επίδικου ακινήτου, τα εσωτερικά δικαστήρια προέβησαν σε αυτόματη εφαρμογή του άρθρου 21 του Διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση στη μονή προτιμησιακής μεταχείρισης που χορηγήθηκε

No Φ.092.22/2216

αρχικά στο Κράτος για τη γη που ανήκει σε αυτό (βλέπε παράγραφο 37 ανωτέρω). Επιπλέον, εάν το Εφετείο Πειραιά επεσήμανε ότι οι προσφεύγοντες δεν έθεσαν με ακρίβεια το ζήτημα της χρησικτησίας τόσο το ίδιο όσο και ο Άρειος Πάγος εξέτασαν το ζήτημα αυτό σε βάθος (βλέπε παραγράφους 18 και 26 ανωτέρω). Ωστόσο, μια τέτοια αυτόματη και απόλυτη εφαρμογή ισοδυναμεί με παροχή, προς όφελος των μονών, προνομίου εικονικής κατοχής και αποκλεισμού από μια δικαστική διαδικασία εν εξελίξει, να ληφθούν υπόψη διάφορα στοιχεία των οποίων το βάρος είναι ικανό να βαρύνει την ισορροπία που πρέπει να τηρηθεί. μεταξύ της προστασίας του ατομικού συμφέροντος και της προστασίας του γενικού συμφέροντος. Στη περίπτωση αυτή, αυτά τα στοιχεία συνίσταντο σε πολυάριθμες πράξεις κατοχής που πραγματοποιήθηκαν από τους προγόνους των προσφευγόντων για αρκετές δεκαετίες (συμπεριλαμβανομένης της πληρωμής των φόρων ιδιοκτησίας και τοπικών φόρων και των φόρων κληρονομιάς), ελλείπει πράξεων κατοχής που πραγματοποιήθηκαν από τη μονή και καταχώρησης των ισχυρισμών αυτής σχετικά με το επίδικο ακίνητο, και υπό την προϋπόθεση ότι το οικόπεδο είχε αρχικά εκχωρηθεί από το Υπουργείο Πρόνοιας της εποχής εκείνης σε μία από τις αδελφές του Ιωάννη Β. (βλέπε παράγραφο 7 παραπάνω), στη συνέχεια μεταβιβάστηκε από γενιά σε γενιά μέσα στην ίδια οικογένεια.

87. Ο συνδυασμός αυτών των δύο προνομίων, δηλαδή, αφενός, το γεγονός ότι η κληρονομιά που απέκτησε ένας μοναχός μετά τη μοναστική κουρά πρέπει να επιστρέψει στη μονή και, αφετέρου, η αδυναμία του ενδιαφερόμενου να επικαλεστεί τη χρησικτησία σχετικά με αυτήν την κληρονομιά, σε περίπτωση που αυτό δικαιολογείται, καθώς και η απουσία κάθε εγγύησης υπέρ του μοναχού και των δικαιούχων του, έχει ως αποτέλεσμα να επιβάλλει σ' αυτούς ένα δυσανάλογο βάρος. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά δεν ελήφθησαν υπόψη από το Εφετείο και τον Άρειο Πάγο που αποφάνθηκαν στην υπόθεση των προσφευγόντων.

No Φ.092.22/2216

88. Υπό το φως των ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υποχρέωση στην οποία βρέθηκαν οι προσφεύγοντες να επιστρέψουν την τιμή πώλησης του ακινήτου τους στους αγοραστές, που προκύπτει από τη θέση που υιοθέτησαν τα ελληνικά δικαστήρια σύμφωνα με την οποία οι ενδιαφερόμενοι δεν ήταν οι ιδιοκτήτες του εν λόγω ακινήτου, συνιστά «ειδική και υπερβολική επιβάρυνση» η οποία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την ύπαρξη νόμιμου γενικού συμφέροντος που επιδιώκουν οι αρχές.

89. Κατά συνέπεια, οι προκαταρκτικές ενστάσεις της κυβέρνησης πρέπει να απορριφθούν και να καταλήξουμε στη παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

90. Έχοντας υπόψη αυτό το συμπέρασμα, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν τίθεται κανένα διακριτικό ζήτημα ως προς το άρθρο 14 της Σύμβασης. Επομένως, δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί αυτή η αιτίαση.

II ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

91. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

" Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

A. Ζημιά

92. Για υλική ζημιά, η προσφεύγουσα Κυριακή Λιαμπέρη ζητά 404.049,60 Ευρώ, ο προσφεύγων Γρηγόριος Λιαμπέρης 228.794,61 Ευρώ και η προσφεύγουσα 105.975,00 Ευρώ. Οι προσφεύγοντες δηλώνουν ότι τα ποσά αυτά αντιστοιχούν, αφενός, σε ορισμένα ποσά που έχουν ήδη καταβληθεί από αυτούς κατά την εφαρμογή των διαφόρων δικαστικών αποφάσεων και, αφετέρου, στη πραγματική αξία των διαμερισμάτων που κατασχέθηκαν ενόψει της πώλησής τους σε πλειστηριασμούς που εκτιμάται από τους Χ.Τ. και Α.Σ. Σύμφωνα

No Φ.092.22/2216

με αυτούς, τα ποσά αυτά θα πρέπει να αυξηθούν με νόμιμο τόκο 6% ετησίως, τα οποία θα ανερχόταν σε 512.202,23 Ευρώ για τη προσφεύγουσα Κυριακή Λιαμπέρη,, σε 362,986,93 Ευρώ για τον προσφεύγοντα Γρηγόριο Λιαμπέρη και σε 165.744,90 Ευρώ για τη προσφεύγουσα Παναγιώτα Λιαμπέρη.

Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 50.000,00 Ευρώ ο καθένας για ηθική βλάβη.

93. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι κανένα από τα ποσά που ζητούν οι προσφεύγοντες δεν παρουσιάζει αιτιώδη σύνδεσμο με την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 της Σύμβασης και δεν υποστηρίζεται από αποδεικτικά στοιχεία. Προσθέτει ότι οι προσφεύγοντες δεν αναφέρουν ως κέρδος την τιμή που έλαβαν κατά τη πώληση του εν λόγω ακινήτου, που ανερχόταν σε περίπου 360.000,00 Ευρώ, και ότι δεν το αφαιρούν από το ποσό που ζητείται ως υλική ζημιά που υπέστησαν.. Λέει επίσης ότι οι προσφεύγοντες λαμβάνουν υπόψη (υπολογίζουν) τα κέρδη που αποκτήθηκαν (και προκύπτουν, για παράδειγμα, από τόκους ή από την απόκτηση άλλων ακινήτων) από την αποτίμηση του ποσού που εισπράχθηκε το 2001 χάρη στη πώληση του ακινήτου.

Όσον αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί επαρκή ικανοποίηση και ότι, σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ωστόσο ότι πρέπει να επιδικάσει μία αποζημίωση, αυτή δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 10.000,00 Ευρώ.

94. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το ποσό που ζητήθηκε ως υλική ζημιά αντιστοιχεί στην πραγματική αξία των διαμερισμάτων των προσφευγόντων που τέθηκαν προς πώληση για την εξόφληση των Χ.Τ. και Α.Σ., αυξημένο με το νόμιμο τόκο του 6% ετησίως, και με διάφορα έξοδα τα οποία οι ενδιαφερόμενοι έπρεπε να υπομείνουν στο πλαίσιο των νομικών διαδικασιών που άσκησαν οι Χ.Τ. και Α.Σ., καθώς και οι ίδιοι με σκοπό την πρόληψη της αναγκαστικής εκτέλεσης,

No Φ.092.22/2216

95. Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 λόγω του γεγονότος ότι οι προσφεύγοντες εμποδίστηκαν να προσκομίσουν την απόδειξη ότι ο προπάππος τους είχε απαλλαγεί δεόντως από τις εντολές καθώς και λόγω της αυτόματης εφαρμογής του άρθρου 21 του Διατάγματος της 22ας Απριλίου/16 Μαΐου 1926. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι πράξεις κατοχής που ασκήθηκαν από τους προσφεύγοντες και τους προγόνους τους δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη από τα εθνικά δικαστήρια. Χωρίς να υπολογίζει τα οφέλη που θα μπορούσαν να είχαν οι προσφεύγοντες αν τα εθνικά δικαστήρια είχαν λάβει υπόψη τέτοιες πράξεις, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν πραγματική απώλεια ευκαιριών (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Centro Europa 7 S.r.l. και Di Stefano κατά Ιταλίας* (GC), αριθ. 38433/09, παράγραφος 219, ΕΔΔΑ 2012). Η ζημία που προκαλείται από μια τέτοια απώλεια ευκαιριών είναι ωστόσο δύσκολο να υπολογιστεί.

96. Επιπλέον, στη προκειμένη περίπτωση, η παραβίαση των δικαιωμάτων των προσφευγόντων που κατοχυρώνονται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 πρέπει να τους προκάλεσε αισθήματα αδυναμίας και στέρησης. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι απαραίτητο να αποκατασταθεί επαρκώς αυτή η ηθική βλάβη (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Επιφανίου και άλλοι κατά Τουρκίας* (δίκαιη ικανοποίηση), αρ. 19900/92, παράγραφος 45, 26 Οκτωβρίου 2010).

97. Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των στοιχείων, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να χορηγήσει στους προσφεύγοντες συνολικό ποσό 150.000,00 Ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις συνδυασμένες ζημιές, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού,

B. Έξοδα και δικαστικά έξοδα

98. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 5.967,22 Ευρώ για τα έξοδα και τα δικαστικά έξοδα ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και

No Φ.092.22/2216

27.900,00 Ευρώ για τα δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου. Όσον αφορά αυτά τα τελευταία έξοδα, λένε ότι σύναψαν μία συμφωνία με τον δικηγόρο τους σχετικά με το ποσό των αμοιβών και ότι αυτές υπολογίζονται με βάση τον αριθμό των ωρών εργασίας του δικηγόρου τους, δηλαδή 150 ώρες, καθώς και τη σταθερή ωριαία τιμή, δηλαδή 150,00 Ευρώ.

99. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν δείχνουν αιτιώδη συνάφεια με την επικαλούμενη παραβίαση. Όσον αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, διατείνεται ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα έγγραφο που να αποδεικνύει ότι κατέβαλαν στο δικηγόρο τους το απαιτούμενο ποσό. Λέει επίσης ότι οι συμφωνίες που συνάφθηκαν μεταξύ των προσφευγόντων και των δικηγόρων τους δημιουργούν υποχρεώσεις μόνο γι'αυτούς και δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Εκτιμώντας ότι το ζητούμενο ποσό, εν προκειμένω, είναι υπερβολικό, η Κυβέρνηση δηλώνει ότι συμφωνεί με την πληρωμή ενός ποσού που δεν θα υπερβαίνει τα 1000,00 Ευρώ,

100. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να πάρει την εξόφληση των εξόδων του και των δικαστικών του εξόδων μόνο στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητα τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ποσοστού τους. Επιπλέον, οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των δικηγόρων και των προσφευγόντων δημιουργούν υποχρεώσεις μόνο μεταξύ τους και δεν μπορούν να δεσμεύουν το Δικαστήριο, το οποίο πρέπει να εκτιμήσει το ύψος των εξόδων και των δικαστικών δαπανών που πρέπει να επιστραφούν όχι μόνο σε σχέση με την πραγματικότητα των επικαλούμενων εξόδων, αλλά επίσης σε σχέση με τον εύλογο χαρακτήρα τους (Ιατρίδης κατά Ελλάδος (άρθρο 41) (GC), αριθ. 31107/96 παράγραφος 55, 19 Οκτωβρίου 2000).

101. Όσον αφορά τα έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι αντιστοιχούν στις αμοιβές των δικηγόρων

No Φ.092.22/2216

που υπερασπίστηκαν τους προσφεύγοντες στις εθνικές διαδικασίες σχετικά με το εν λόγω ακίνητο, καθώς επίσης στις αμοιβές και άλλα έξοδα που σχετίζονται με τις διαδικασίες σχετικά με την αξίωση που διατύπωσαν οι Χ.Τ. και Α.Σ. ενόψει της εξόφλησης των ποσών που κατέβαλαν για την απόκτηση του ακινήτου. Λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματά του για το βάσιμο της υπόθεσης και το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες, οι οποίοι πούλησαν το ακίνητο τους με καλή πίστη, είναι πλέον υποχρεωμένοι να αποζημιώσουν τους αγοραστές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι όλα τα προαναφερθέντα έξοδα έχουν αιτιώδη σύνδεσμο με την παραβίαση που διαπιστώθηκε και

απονέμει στους προσφεύγοντες το ζητούμενο ποσό στο σύνολο του.

102. Όσον αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν παρείχαν αντίγραφο της συμφωνίας στην οποία αναφέρονται. Υπενθυμίζει ότι μια συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ ενός προσφεύγοντος και του δικηγόρου του μπορεί να πιστοποιήσει, εάν είναι νομικά έγκυρη, ότι ο ενδιαφερόμενος είναι πράγματι οφειλέτης των ζητούμενων ποσών. Μια τέτοια συμφωνία, η οποία γεννά μόνο υποχρεώσεις μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη του, δεν μπορεί να δεσμεύει το Δικαστήριο, το οποίο πρέπει να εκτιμήσει το επίπεδο των εξόδων και των δικαστικών εξόδων και να επιστρέφει όχι μόνο σε σχέση με την πραγματικότητα των επικαλούμενων εξόδων, αλλά επίσης σε σχέση με τον εύλογο χαρακτήρα τους (Ιατρίδης ανωτέρω, παράγραφος 55, Κορκολής κατά Ελλάδος, αριθ. 63300/09, παράγραφος 33, 15 Ιανουαρίου 2015 και Μαρτζακλής κατά Ελλάδος, αρ. 20378/13, παράγραφος 91, 9 Ιουλίου 2015). Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του θέματος, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να απονέμει από κοινού στους προσφεύγοντες 3.000,00 Ευρώ για τα δικαστικά έξοδα στα οποία έχουν υποβληθεί για τη διαδικασία ενώπιον του, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλουν ως φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

No Φ.092.22/2216

103. Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. Συνεκδικάζει επί της ουσίας, ομόφωνα, τις προκαταρκτικές ενστάσεις της Κυβέρνησης που απορρέουν από την ιδιότητα του θύματος των προσφευγόντων και από τη συμβατότητα *ratione materiae* (αρμόδιο κατ' ύλην) της προσφυγής και τις απορρίπτει.

2. Κηρύσσει, ομόφωνα, την προσφυγή παραδεκτή.

3. Ορίζει, με έξι ψήφους έναντι μίας, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Αρ. 1 της Σύμβασης.

4. Ορίζει, ομόφωνα, ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης της αιτίασης που απορρέει από το άρθρο 14 της Σύμβασης.

5. Ορίζει με έξι ψήφους έναντι μίας,

α) Το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλλει, από κοινού, στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες, αρχής γινομένης από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i. Εκατόν πενήντα χιλιάδες Ευρώ (150.000,00 €) για όλες τις συνδυασμένες ζημιές, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

ii. Οκτώ χιλιάδες εννιακόσια εξήντα επτά Ευρώ και είκοσι δύο λεπτά (8.967,22 €), επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τους προσφεύγοντες ως φόρος, για έξοδα και δικαστικές δαπάνες.

β) Αρχής γινομένης από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτά τα ποσά θα προσαυξηθούν με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

6. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον.

No Φ.092.22/2216

Συνετάγη στη Γαλλική γλώσσα και μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 8 Οκτωβρίου 2020 σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού.

<i>Υπογραφή</i> <i>Abel Campos</i> <i>Γραμματέας</i>	<i>Υπογραφή</i> <i>Ksenija Turković</i> <i>Πρόεδρος</i>
--	---

Στη παρούσα απόφαση επισυνάπτεται, σύμφωνα με τα άρθρα 45, παράγραφος 2 της Σύμβασης και 74, παράγραφος 2 του κανονισμού, η έκθεση της ξεχωριστής γνώμης του δικαστή Wojtyczek .

*K.T.U Υπογραφή**A.C.A. Υπογραφή*

No Φ.092.22/2216

ΔΙΑΦΩΝΟΥΣΑ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ WOJTYCZEK

1. Η παρούσα απόφαση αφορά όχι μόνο τα δικαιώματα των προσφευγόντων αλλά και αυτά της Μονής Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Αθανασίου του Αγίου Όρους. Σύμφωνα με την πλειοψηφία, η προστασία που παρέχεται στα δικαιώματα της τελευταίας είναι αντίθετη με τη Σύμβαση. Επιπλέον, το αιτιολογικό της απόφασης αποδεικνύει γεγονότα σχετικά με αυτή τη μονή (παράγραφοι 57, 60, 61) και παίρνει θέση σχετικά με τη στάση της (παράγραφος 86). Αυτά τα στοιχεία που καθιέρωσε το Δικαστήριο μπορούν να επικαλεστούν σε νέες διαδικασίες - σε εθνικό επίπεδο - σχετικά με τη μονή. Ωστόσο, αυτή δεν έχει ακουστεί από το Δικαστήριο. Είναι δύσκολο να συμφιλιώσουμε μια τέτοια προσέγγιση με τις πιο βασικές απαιτήσεις της διαδικαστικής δικαιοσύνης (βλέπε διαφωνούσα γνώμη μου στην περίπτωση του Κοσμά και άλλων κατά Ελλάδα, αρ. 20086/13, 29 Ιουνίου 2017. Βλέπε *mutatis mutandis*, τις διαφωνούμενες γνώμες μου στις υποθέσεις *Bochan κατά Ουκρανίας* (αριθ. 2) (GC), αριθ. 22251/08, ΕΔΔΑ 2015 και *A και B κατά Κροατίας*, αριθ. 7144/15, 20 Ιουνίου 2019).

2. Η παρούσα υπόθεση εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με το άρθρο 6 της Σύμβασης αναφορικά με την ισότητα των όπλων των διαδίκων στην αστική διαδικασία, καθώς και την ποιότητα της εξέτασης της υπόθεσης και την ποιότητα του αιτιολογικού των εθνικών δικαστικών αποφάσεων. Θα έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί και να εξεταστεί βάσει του άρθρου 6. Λυπάμαι που δεν ακολουθήθηκε αυτή η πορεία στη προκειμένη περίπτωση. Εάν είναι αλήθεια ότι το Δικαστήριο λαμβάνει επίσης υπόψη μερικές φορές διαδικαστικά στοιχεία σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το κάνει κυρίως στο πλαίσιο των κάθετων σχέσεων, μεταξύ των ιδιωτών και του Κράτους (βλέπε, για παράδειγμα, *Sovtransavto Holding κατά Ουκρανίας*), αρ. 48553/99, παράγραφος 97, ΕΔΔΑ 2002-VII, και *GJ.EM SRL και άλλοι κατά Ιταλίας* (GC), αρ. 1828/06 και 2 άλλες, παράγραφος 302, 28 Ιουνίου 2018).

No Φ.092.22/2216

3. Η πλειοψηφία διατυπώνει την ακόλουθη γνώμη:

62. Οι ανωτέρω εκτιμήσεις οδηγούν το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες και οι προκάτοχοί τους είχαν περιουσιακό συμφέρον επί του ακινήτου τους που συνίστατο στην κατοχή αυτού ως αναγνωρισμένο και προστατευόμενο από το εθνικό δίκαιο και ότι είχαν το δικαίωμα να πιστεύουν ότι η κατάσταση της οποίας τύγχαναν δεν μπορούσε να αλλάξει. Εν ολίγοις, το περιουσιακό συμφέρον των προσφευγόντων ήταν αρκετά σημαντικό και αναγνωρισμένο ώστε να αποτελεί ουσιαστικό συμφέρον και ως εκ τούτου ένα «ακίνητο» με την έννοια του κανόνα που εκφράζεται στην πρώτη πρόταση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1, ο οποίος εφαρμόζεται λοιπόν στη προκειμένη περίπτωση (βλέπε επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, *mutatis mutandis*, Κοσμάς και άλλοι, ανωτέρω, παράγραφος 71).

Διαπιστώνω από αυτή την άποψη ότι η πλειοψηφία αναγνωρίζει το προστατευόμενο ακίνητο ως εξής: Η κατοχή ως αναγνωρισμένη και προστατευόμενη από το εσωτερικό δίκαιο. Στη συνέχεια, σημειώνω ότι η κατοχή δεν προστατεύει τον κάτοχο ενός οικοπέδου από τον ιδιοκτήτη εάν ο τελευταίος είναι μονή του Αγίου Όρους που επιθυμεί να ανακτήσει την περιουσία της. Επιπλέον, ένας κάτοχος οικοπέδου δεν μπορεί ούτε να πουλήσει γη που δεν ανήκει σε αυτόν, ούτε να την κληροδοτήσει. Το «ακίνητο» που προστατεύεται από το εθνικό δίκαιο και το «ακίνητο» που λαμβάνεται υπόψη στην παρούσα απόφαση όπως προστατεύεται από τη Σύμβαση δεν συμπίπτουν. Επιπλέον, η πλειοψηφία παρουσιάζει τη φύση της παρέμβασης στη χρήση του προστατευόμενου ακινήτου ως ακολούθως :

"Η διαβεβαίωση των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με την οποία οι προσφεύγοντες δεν υπήρξαν ποτέ ιδιοκτήτες του επίδικου ακινήτου, και ως εκ τούτου έπρεπε να εξοφλήσουν τους αγοραστές του εν λόγω ακινήτου μπορεί να θεωρηθεί ως παρέμβαση στο δικαίωμα των ενδιαφερόμενων στο σεβασμό της περιουσίας τους" (παράγραφος 64).

No Φ.092.22/2216

Η παρέμβαση που αναγνωρίσθηκε έτσι δεν είναι παρέμβαση στην κατοχή του ακινήτου, αλλά παρέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας.

Το αιτιολογικό της απόφασης βασίζεται συνεπώς στην ακόλουθη απουσία: Ξεκινώντας από την προστασία της κατοχής στο ελληνικό δίκαιο, συμπεραίνεται ότι οι προσφεύγοντες είχαν ένα ακίνητο με την έννοια της Σύμβασης. Στη συνέχεια, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ειδική και περιορισμένη φύση του συμφέροντος που προστατεύονται στο ελληνικό δίκαιο, η προστασία του διασφαλίζεται σαν να επρόκειτο για δικαίωμα ιδιοκτησίας. Για άλλη μια φορά, ένα συμφέρον, με στενά περιγράμματα, που προστατεύεται λίγο από το εθνικό δίκαιο, μετατρέπεται από το fiat του Δικαστηρίου σε ένα ισχυρό υποκειμενικό δικαίωμα με πολύ ευρύπεριεχόμενο (βλέπε τη διαφωνούμενη γνώμη μου που επισυνάπτεται στην απόφαση Κοσμάς και άλλοι, ανωτέρω. Βλέπε επίσης τη παράγραφο 6 της ταυτόχρονης γνώμης μου στην περίπτωση Βέλάνε Nagy κατά Ουγγαρίας GC), αριθ. 53080 / 13,13 Δεκεμβρίου 2016).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 μπορεί πράγματι να απαιτεί προστασία - με τρόπο πιο ισχυρό από ό, τι προβλέπει το εθνικό δίκαιο - ένα υποκειμενικό δικαίωμα αναγνωρισμένο στο εθνικό δίκαιο. Ομοίως, σε ορισμένες περιπτώσεις, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 μπορεί να απαιτεί να αναγνωρισθεί στο εθνικό δίκαιο ένα υποκειμενικό δικαίωμα με περιεχόμενο πιο εκτεταμένο από αυτό που έχει ήδη αναγνωριστεί σε αυτό το δίκαιο (συγκρίνετε με τη παράγραφο 6 της ταυτόχρονης γνώμης μου που επισυνάπτεται στην απόφαση Βέλάνε Nagy, ανωτέρω). Όμως, κάθε φορά, αυτή η απαίτηση διεύρυνσης, σε σχέση με το εθνικό δίκαιο, της έντασης ή της περιμέτρου προστασίας πρέπει να αναγνωρίζεται ρητά στο αιτιολογικό των αποφάσεων αυτού του Δικαστηρίου και, επιπλέον, πρέπει να εξηγείται με λεπτομερή τρόπο και να αιτιολογείται με πειστικά επιχειρήματα. Ελλείψει τέτοιου αιτιολογικού, ο μηχανισμός προστασίας των

No Φ.092.22/2216

περιουσιακών δικαιωμάτων που προβλέπεται στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 γίνεται καπέλο του γοητευτικού στο οποίο κάποιος βάζει ένα αντικείμενο για να βγάλει ένα άλλο.

4. Σημειώνω ότι, στη παρούσα υπόθεση, οι προσφεύγοντες διεκδικούσαν δικαίωμα ιδιοκτησίας επί του επίμαχου οικοπέδου. Επιπλέον, εάν κάποιες περιστάσεις αναφορικά με το καθεστώς του Ιωάννη Β. πληρούντο το 1932, οι ενδιαφερόμενοι απέκτησαν την κυριότητα αυτού του οικοπέδου με κληρονομικά. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες και η μονή τσακώνονται για το δικαίωμα ιδιοκτησίας, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση, ακόμη και αν το Δικαστήριο έχει κηρύξει απαράδεκτες προσφυγές επικαλούμενο παραβιάσεις του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 στο πλαίσιο των διαφορών αστικού δικαίου μεταξύ ιδιωτών (βλέπε για παράδειγμα *Dabič* κατά της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (Βόρειας Μακεδονίας) (Δεκέμβριος), αρ. 59995/00, 23 Οκτωβρίου 2001).

5. Η πλειοψηφία αντιλαμβάνεται την ουσία της υπόθεσης ως παρέμβαση στην χρήση του ακινήτου τους από τους προσφεύγοντες και την θεωρούν δυσανάλογη. Ωστόσο, το κύριο πρόβλημα δεν συνίσταται σε παρέμβαση σε ένα δικαίωμα, αλλά μάλλον σε απουσία νομοθεσίας που θα προστατεύει νομικές καταστάσεις όπως αυτές των προσφευγόντων και θα επέτρεπε κυρίως σε μακροχρόνιους ιδιοκτήτες να αποκτήσουν δια της χρησικτησίας την κυριότητα ακινήτων που ανήκουν στις μονές του Αγίου Όρους ή να επικαλεστούν αυτή τη διάταξη σε περίπτωση δυσκολιών στην απόδειξη της απόκτησης της κυριότητας με άλλα μέσα, για την αντιμετώπιση των αξιώσεων των πρώην ιδιοκτητών ή άλλων υποκείμενων δικαίου.

6. Ο οδηγός της νομολογίας του ΕΔΔΑΑ σχετικά με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ.1, που διατίθεται στον ιστότοπο του Δικαστηρίου, συνοψίζει τη νομολογία αναφορικά με τις διαφορές μεταξύ ιδιωτών ως ακολούθως:

No Φ.092.22/2216

"81. Οι διαδικασίες σχετικά με διαφορά αστικού δικαίου μεταξύ ιδιωτών δεν δεσμεύουν από μόνες τους την ευθύνη του Κράτους σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 της Σύμβασης (Ruiz Mateos κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Απόφαση της Επιτροπής, σελ. 268 και 275, Gustafsson κατά Σουηδίας (GC), παράγραφος 60; Skawroński κατά Πολωνίας (Δεκέμβριος), Kranz κατά Πολωνίας (Δεκέμβριος), Eskelinen κατά Φινλανδίας (Δεκέμβριος.), Tormala κατά Φινλανδίας (Δεκέμβριος.), και Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd και άλλοι κατά Γεωργίας, παράγραφος 310). Το απλό γεγονός ότι το κράτος, μέσω του δικαστικού του συστήματος, προβλέπει μία διαδικασία για την επίλυση μιας νομικής διαφοράς δεν αναλύεται με παραβίαση από το κράτος των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας που προστατεύονται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 (Kuchař et Štís κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας, απόφαση της Επιτροπής), ακόμη και αν το αποτέλεσμα σχετικά με την ουσία μιας απόφασης που εκδόθηκε από αστικό δικαστήριο μεταφράζεται με την απώλεια ορισμένων "περιουσιακών στοιχείων". Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 επιβάλλει τουλάχιστον στο κράτος να θεσπίσει ένα ελάχιστο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο να προβλέπει ιδίως έναν κατάλληλο θεσμικό όργανο που να επιτρέπει σε πρόσωπα που επικαλούνται ότι παραβιάζουν το δικαίωμά τους να διεκδικούν με αποτελεσματικό τρόπο τα δικαιώματά τους και να επιτύχουν την εκτέλεση τους. Ένα Κράτος που δεν ενήργησε με αυτόν τον τρόπο θα παραβίαζε σοβαρά την υποχρέωσή του να προστατεύει την υπεροχή του δικαίου και να προειδοποιεί την αυθαιρεσία (Kotou κατά Ρωσίας (GC), παράγραφος 117).

82. Το Δικαστήριο έχει απλή δικαιοδοσία προκειμένου να εξακριβώσει εάν το εθνικό δίκαιο ερμηνεύτηκε και εφαρμόστηκε σωστά, δεν είναι στη δικαιοδοσία του να αντικαταστήσει τα εθνικά δικαστήρια, ο ρόλος του συνίσταται κυρίως στο να εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις αυτών των τελευταίων δεν μολύνονται με αυθαιρεσία ή πρόδηλο παραλογισμό (Anheuser-Busch Inc. κατά Πορτογαλίας (GC))

No Φ.092.22/2216

§ 83). Το Κράτος δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για τις ζημίες που προκύπτουν από αυτές τις αποφάσεις παρά μόνο εάν αυτές δεν συμμορφώνονται με το εσωτερικό δίκαιο ή εάν είναι αυθαίρετες ή προφανώς παράλογες, αγνοώντας έτσι το άρθρο I του Πρωτοκόλλου αρ. 1, ή εάν ένα άτομο απογυμνώθηκε αυθαίρετα και άδικα προς όφελος ενός άλλου (Bramelid et Malmström κατά Σουηδίας απόφαση της Επιτροπής, σελ. 82-83, Dabič κατά της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (Βόρειας Μακεδονίας) (Δεκέμβριος) και Vulakh και άλλοι κατά Ρωσίας, παράγραφος 44), "(Οδηγός για το άρθρο I του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Προστασία της περιουσίας,

https://echr.coe.int/Documents/Guide_Art_1_Protocol_1_FRA.pdf).

Επιπλέον, στην απόφαση Dabič κατά της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (Βόρειας Μακεδονίας) (ανωτέρω ειρημένη), το Δικαστήριο εξέφρασε την ακόλουθη άποψη:

" Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σε όλα τα Κράτη Μέλη της Σύμβασης, η νομοθεσία που διέπει τις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου μεταξύ ιδιωτών περιλαμβάνει κανόνες που καθορίζουν τις συνέπειες αυτών των σχέσεων σε θέματα περιουσίας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εξαναγκάζουν ένα πρόσωπο να παραδώσει ένα ακίνητο σε ένα άλλο. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η μεταβίβαση ακινήτων, που προκύπτει από νόμιμους περιορισμούς ίδιους της ιδιωτικής περιουσίας και των κληρονομικών δικαιωμάτων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί στέρηση ακινήτων για τους σκοπούς της δεύτερης φράσης του άρθρου I του Πρωτοκόλλου αρ. 1 (S.Ö., A.K., Ar.K. και Y.S.P.E.H.Y., κατά Τουρκίας (Δεκέμβριος), αρ. 31138/96, 14 Σεπτεμβρίου, 1999, δεν δημοσιεύθηκε, αρ. 10000/82, Δεκέμβριος 4.7.1983, D.R. 33, σελίδες 247 (257), και αρ. 8588/79 και 8589/79, Δεκέμβριος 12.10. 1982 , D.R. 29, σελ. 64 (82) ".

7. Κατά την άποψή μου, η νομολογιακή γραμμή που παρουσιάστηκε ανωτέρω είναι σωστή από την άποψη των κανόνων δικαίου που θέτει η Σύμβαση. Σημειώνω ότι η απόφαση Κοσμάς και άλλοι. (ανωτέρω),

No Φ.092.22/2216

όπως και η παρούσα απόφαση, απομακρύνεται από αυτήν τη γραμμή, παίρνοντας θέση για διαφορές αστικού δικαίου μεταξύ ιδιωτών. Υπάρχουν επομένως δύο νομολογιακές προσεγγίσεις που φαίνεται να έρχονται σε αντίφαση.

8. Η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω ρήτρα δεν δημιουργεί δικαίωμα απόκτησης περιουσίας (*Stummer κατά Αυστρίας (GC)*, αριθ. 37452/02, παράγραφος 82, ΕΔΔΑ 2011, βλέπε επίσης, για παράδειγμα, *Denisov κατά Ουκρανίας (GC)*, αρ. 76639/11, παράγραφος 137, 25 Σεπτεμβρίου 2018). Η απόφαση του Έλληνα νομοθέτη να αποκλείσει τη δυνατότητα απόκτησης κυριότητας ορισμένων ακινήτων με τη χρησικτησίας παραμένει εντός των ορίων του περιθωρίου εκτίμησης που αφήνεται στα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη. Θα ήθελα να παραπέμψω εδώ στις εκτιμήσεις της διαφωνούσας γνώμης μου στην υπόθεση *Κοσμάς και άλλοι*, που αναφέρεται ανωτέρω. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι το ελληνικό δίκαιο δεν δημιουργεί νόμιμη ελπίδα να αποκτήσει κανείς με την χρησικτησία την κυριότητα γης που ανήκει σε μονή του Αγίου Όρους.

9. Σημειώνω ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν λάβει θέση σχετικά με το ζήτημα της συμβατότητας με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των κανόνων που αφορούν τα περιουσιακά δικαιώματα των μοναχών των μονών του Αγίου Όρους (παράγραφος 21). Τα εθνικά δικαστήρια αποκάλυψαν ορισμένες ασυμβατότητες μεταξύ αυτών των δύο συνόλων κανόνων. Η πλειοψηφία προβάλλει αυτό το στοιχείο σαν να ήθελε να διατυπώσει ένα επιχείρημα υπέρ της παραβίασης της Σύμβασης (παράγραφος 81).

Από την άποψη της Σύμβασης, οι ασυμβατότητες που φανερώνονται δεν μπορούν να αφορούν μόνο τις κληρονομίες που έχουν ανοίξει μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για την Ελλάδα. Αυτή η

No Φ.092.22/2216

ασυμβατότητα παραμένει χωρίς συνέπεια για τα ακίνητα που άνοιξαν πριν από αυτήν την ημερομηνία.

Η Σύμβαση δεν έχει αναδρομική ισχύ και οι διατάξεις της Σύμβασης δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να εφαρμόζονται στις κληρονομικές διαδοχές που άνοιξαν το 1932 (Wysowska κατά Πολωνίας (Δεκέμβριος.), αρ. 12792/13, 23 Ιανουαρίου 2018), δηλαδή, πολλά χρόνια πριν την υπογραφή της Σύμβασης (Janowiec και άλλοι κατά Ρωσίας (GC), αρ. 55508/07 και 29520/09, παράγραφοι 127 και επόμενες, ΕΣΔΑ 2013). Είναι φυσιολογικό να εφαρμόζονται στις κληρονομικές διαδοχές που άνοιξαν το 1932 τους κανόνες δικαίου που ίσχυαν εκείνη την εποχή.

10. Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, ένας πρώην μοναχός που επιθυμούσε να διαθέσει την περιουσία του έπρεπε να λάβει την άρση της εντολής σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο αυτών των κανόνων, δεν φαινόταν παράλογο, την εποχή εκείνη, να ζητηθεί από τον ενδιαφερόμενο να λάβει από τη μονή έγγραφο που να πιστοποιεί την άρση των εντολών ούτε απαιτήσει κανείς από τρίτους που επιθυμούν να αποκτήσουν περιουσία που του ανήκει, να βεβαιωθεί για το καθεστώς του εν λόγω ατόμου. Μπορεί να σκεφτεί κανείς ότι ένας μοναχός που έφευγε από τη Μονή της Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Αθανασίου του Αγίου Όρους, γνώριζε ότι έπρεπε να είναι σε θέση να αποδείξει το καθεστώς του για να ανακτήσει την ελευθερία να διαθέσει τα περιουσιακά του στοιχεία.

Υπό αυτές τις συνθήκες, μόνο με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι αδύνατο να λάβει κανείς θέση επί του ζητήματος της καλής πίστης των διαφόρων διαδίκων της διαφοράς. Είναι επίσης δύσκολο να διατυπώσει κανείς εκ των υστέρων κανόνες σχετικά με την κατανομή του βάρους της απόδειξης που πρέπει να εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο για να αποδείξει γεγονότα που χρονολογούνται από το 1932, όπως το κάνει η πλειοψηφία στην παράγραφο 83, χωρίς να γίνει πιο

No Φ.092.22/2216

εμπεριστατωμένη εξέταση αυτών ερωτήματα και ιδίως χωρίς πιο εμπεριστατωμένη εξέταση αυτών των θεμάτων και κυρίως χωρίς λεπτομερή ανάλυση του εθνικού δικαίου που εφαρμόζετο το 1932 και της κοινωνικής πραγματικότητας εκείνης της εποχής

11. Η παρούσα απόφαση προβάλλει την αδράνεια της μονής (παράγραφος 82). Δυνάμει του ελληνικού δικαίου, μία μονή του Αγίου Όρους δεν απαιτείται να αναλάβει ειδική δράση για τη διαφυλάξει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας της και μπορεί να επιλέξει να παραμείνει παθητική για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Σε αυτό το πλαίσιο, το Δικαστήριο δεν πρέπει να διατυπώσει δυσμενείς συνέπειες της παθητικότητας της μονής, επιπλέον χωρίς να ακούσει τις εξηγήσεις της τελευταίας.

12. Οι αποφάσεις που εκδίδονται από τα ελληνικά δικαστήρια φαίνεται να είναι σύμφωνες με το εθνικό δίκαιο και δεν φαίνεται να είναι αυθαίρετες, ακόμη και αν μπορεί να εγείρουν αμφιβολίες ως προς τις προδιαγραφές του άρθρου 6 της Σύμβασης. Υπό τις συνθήκες που περιγράφονται ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν διαθέτει, κατά τη γνώμη μου, επαρκή στοιχεία για να συμπεράνει ότι οι εθνικές δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν υπέρ της μονής παραβιάζουν το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1.

13. Ωστόσο, είναι αναμφισβήτητο ότι η παρούσα υπόθεση αποκαλύπτει έναν κάποιο αριθμό μειονεκτημάτων του ισχύοντος εθνικού δικαίου και ιδίως το γεγονός ότι ενίοτε γεννά μερικές φορές την νομική ανασφάλεια. Το Δικαστήριο φαίνεται να συστήνει ως λύση μία εξέταση δυσαναλογίας κατά περίπτωση από τα εθνικά δικαστήρια (παράγραφοι 86, 87 και 88). Ωστόσο, μια τέτοια προσέγγιση θα επέκτεινε μόνο τη νομική ανασφάλεια. Η επίλυση του προβλήματος απαιτεί την υιοθέτηση κατάλληλης νομοθεσίας, θέτοντας γενικούς κανόνες δικαίου και αποσκοπώντας στην ενίσχυση της νομικής ασφάλειας.

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.
Αθήνα, 31-05-2021

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ